

Høgskulen på Vestlandet

RAPPORT FRA ARBEIDSGRUPPEN FOR DIGITALISERING OG E-LÆRING I BSV- UTDANNINGENE

Lære å manøvrere i samme institusjon på flere steder. På jakt etter verktøy for å komme videre sammen...

RAPPORT FRA ARBEIDSGRUPPEN FOR DIGITALISERING OG E-LÆRING I BSV-UTDANNINGENE
VED HØGSKULEN PÅ VESTLANDET

Rapporten er utarbeidet av: Førstelektor Anne Karin Larsen (leder), Stipendiat Kristine Berg Titlestad (Campus Bergen), Fagseksjonsleder for sosialt arbeid Mariann Iren Vigdal, Høgskolelektor Borgtor Bøyum (Campus Sogndal).

Høgskulen på Vestlandet, 18. april 2018.

Foto framside: ©Ingvar Grastveit. Bildet kan ikke benyttes til andre formål.

Innhold

1.	Innledning.....	4
1.1	Bakgrunn og mandat	5
2.	Oversikt over status for bruk av e-pedagogikk innen BSV-utdanningene	6
2.1	Kartlegging av digital status.....	6
2.2	Resultater	7
2.3	Noen eksempler på bruken av digitaliserte verktøy i utdanningene	8
2.4	Lærere med utdanning i e-pedagogikk	11
3.	Plan for videre utvikling av felles digitale læremiddel og opplæring i e-pedagogikk	12
3.1	Hvilken opplæring er nødvendig for å utvikle ferdigheter i e-pedagogikk?.....	13
3.2	Ideer for utvidet og framtidig bruk av e-pedagogikk	13
3.3	Faktorer som det er viktig å ta hensyn til ved økt bruk av digitalisering og e-pedagogikk.....	15
3.4	Plan for opplæring i e-pedagogikk og videre utvikling av felles digitale læremiddel for perioden 2019-2021.	17
4.	Økonomiske og praktiske forutsetninger for bruk av e-pedagogikk i undervisningen	20
4.1	Opplæring og støttefunksjoner som finnes i dag.....	20
4.2	Støttefunksjoner som kan benyttes i dag.....	21
4.3	Økonomiske støttefunksjoner som har vært tilgjengelig.....	21
4.4	Hvilke finansieringskilder finnes i dag?	21
4.5	Stipulering av ressursbruk ved utvikling av digitaliserte læremiddel og nettundervisning	22
5.	Konsekvenser for læringsutbytte og kvalitetssikring knyttet til nye undervisningsformer	22
6.	Kort oppsummering.....	24
7.	Referanser	25
	Vedlegg I. Spørreskjema	26
	Vedlegg II. Resultat fra survey.....	36
	Vedlegg III. Begrepsavklaringer.....	38

1. Innledning

Stortingsmelding 16 (2016-2017) *Kultur for kvalitet i høyere utdanning* understreker betydningen av dybdelæring (Kunnskapsdepartementet, 2017, s.44). Studenter som hovedsakelig memorerer fakta, ideer og innhold fra pensum får en begrenset forståelse. Det er nødvendig at studentene gjennom ulike læringsaktiviteter aktivt reflekterer over faget de studerer, og diskuterer med faglærere og medstudenter. Bolognaerklæringen vektlegger betydningen av at kunnskap må knyttes til praksis. Det er derfor viktig at studentene blir utfordret ikke kun på å memorere, men å tenke gjennom og formulere hvordan kunnskapene kan ha verdi for dem som profesjonelle yrkesutøvere. En kvalitetsindikator for høyere utdanning er at lærere tilbyr aktiviserende og varierte læringsformer. Bruk av digital teknologi i undervisning er i tråd med Kvalitetsreformen og trekkes frem som en læringsform som styrker den pedagogiske verktøykassen (Kunnskapsdepartementet, 2016, s.61; 2017, s.21).

Som en følge av fusjonsavtalen for HVL (2016) vil en felles fagplan for de to sosionomutdanningene, og de to vernepleierutdanningene gi muligheter for synergier. Også barnevernspedagogutdanningen vil ha fellesemner med de to andre utdanningene hvor de kan dra nytte av undervisningsopplegg som kan benyttes på tvers av utdanningene. Mulighetene for bruk av nettbasert undervisning vil gi muligheter både for fleksibilitet i tid, men også for samtidige undervisningsforløp. Å endre utdanningene fra rene campus utdanninger til utdanninger som *også* tar i bruk nettbasert læring og benytter fleksible læringsarenaer krever både en holdningsendring og økt kunnskap i bruk av teknologi og nye læringsmetoder blant undervisningspersonalet.

Vårt samfunns velferd er avhengig av studentenes evne til å tilpasse seg endringer i klinisk praksis (Helse- og omsorgsdepartementet, 2014, s.11). Evnen til å justere og holde seg oppdatert blir stadig viktigere, siden helse- og sosialpersonell står overfor raske endringer i behandlingsmuligheter og endringer i måtene velferdstjenestene utformes og utøves. For å møte disse samfunnsmessige utfordringene er det behov for å vektlegge transformativ læring som omfatter all læring og som innebærer endringer i den lærende sin identitet (Illeris, 2013). Utdanning av BSV-studenter til kompetente, kunnskapsrike og reflekterte yrkesutøvere forutsetter at det skjer en profesjonell identitetsutvikling.

I BSV-utdanningene er gode kommunikasjonsferdigheter helt sentrale, og mange vil hevde at nettbasert undervisning i liten grad egner seg i disse utdanningene fordi den menneskelige kontakten mellom lærer og student er vesentlig. Imidlertid vil bruken av teknologi kunne gi nye muligheter for læring også av kommunikasjonsferdigheter, både gjennom simulering og ved bruk av spillteknologi. Det ene behøver ikke å utelukke det andre. Mer faktabaserte emner vil kunne ha nytte av skjermforelesninger, kombinert med oppgaveløsning hvor anvendelsen av kunnskap blir utfordret.

I dagens velferdstjenester er bruk av informasjonsteknologi utbredt og brukerne av disse tjenestene er forventet å finne fram i tjenestetilbudene ved bruk av Internett. Det er viktig at framtidens BSV-studenter ikke bare anerkjenner denne utviklingen, men lærer hvordan de kan komme med innspill og kunnskap om hvordan dette må tilrettelegges for brukerne, og hva det egner seg til. Det er derfor nødvendig at også utdanningene bidrar til å bevisstgjøre studentenes forhold til velferdsteknologi og nettbasert informasjon.

En kombinasjon av nettundervisning og campus undervisning blir betegnet som blandet læring ('blended learning'). I en rapport fra Fleksibel utdanning Norge (2017, s.73), viser de til at undervisning som kombinerer nettundervisning og stedbasert undervisning har større effekt enn ren e-læring. I tråd med nasjonale forventninger vil bruk av teknologi i høyere utdanning fremme aktiv læring (Helse- og omsorgsdepartementet, 2014, s.53), og bruk av studentaktiv undervisningsmetoder er kjent for å være mer effektiv enn passive metoder (Young, Rohwer, Volmink, & Clarke, 2014). Håndholdte datamaskiner eller smarttelefoner kan forbedre informasjonssøking, overholdelse av kliniske retningslinjer og beslutningsprosesser. Bruk av teknologi har potensial til å tilpasse undervisning og tilbakemelding til større grupper av studenter (Rohwer, Motaze, Rehfuess, & Young, 2017).

NOKUT (Nasjonalt organ for kvalitet i utdanninga) gjennomfører hvert år en undersøkelse som kalles studiebarometeret. Studiebarometeret viser studentene og de ansatte sine oppfatninger av studiekvalitet (Nasjonalt organ for kvalitet i utdanninga, 2017). Barometeret fra 2016 viser blant annet at et stort flertall av vernepleierstudentene (over 80 %) sier at digitale verktøy er viktige hjelpemiddel i deres studiehverdag, som gjør det lettere for studentene å samarbeide med andre studenter og som åpner for nye måter å lære pensum på.

1.1 Bakgrunn og mandat

Arbeidsgruppen ble oppnevnt av instituttledelsen ved Institutt for velferd og deltaking (IVD). Gruppen ble ledet av Anne Karin Larsen. Vi startet arbeidet 12. februar og leverte denne rapporten 18. april 2018.

Det har vært holdt fire møter, tre Skype møter (20.02., 03.04. og 16.04.18) og ett i Bergen 15. mars hvor vi la inn et møte med [Senter for Nye Medier](#) (SfNM). Rapporten er et felles produkt og utarbeidet ved bruk av samskrivingsverktøyet Office 365.

Vigdal og Larsen deltok på Digitaliseringskonferansen i regi av UH-Nett Vest 21.-22. mars.

Gruppen fikk følgende mandat:

- *Lage oversikt over status for bruk av e-pedagogikk innanfor BSV- utdanningane på dei to campus.*
- *Utarbeide plan for vidare utvikling av felles digitale læremiddel og opplæring i e-pedagogikk for perioden 2019-2021.*

- *Vurdere økonomiske og praktiske føresetnader for auka bruk av e-pedagogikk i undervisninga*
- *Identifisere studietilbod der det ligg særskilt til rette for e-læring*
- *Vurdere konsekvensar for læringsutbytte og korleis vi sikrar kvaliteten i samband med nye undervisningsformer.*

Rapporten starter med å presentere resultatene fra en spørreundersøkelse som gir en oversikt over status for bruk av e-pedagogikk og digitale verktøy innen BSV-utdanningene per mars 2018. Oversikten viser hvilke emner som tar i bruk digitale verktøy, og presenterer noen eksempler på god bruk av nettundervisning og blandet undervisning, og hvilke lærere som har utdanning i e-pedagogikk.

Med bakgrunn i resultatene presenteres en plan for økning av lærernes digitale kompetanse, og viser hvilke emner respondentene mener kan egne seg for fleksibel læring. I punkt fire gjør vi rede for økonomiske og praktiske forutsetning for bruk av e-pedagogikk, og ser på hvilke støttefunksjoner som finnes i dag og hvilken tilrettelegging og finansiering som må til for å utvikle digitalt læringsmateriell og tilrettelegge for økt bruk av e-pedagogikk i utdanningene. Til slutt presenteres noen tanker om konsekvenser for læringsutbytte og kvalitetssikring ved bruk av nye undervisningsformer.

2. Oversikt over status for bruk av e-pedagogikk innen BSV-utdanningene

2.1 Kartlegging av digital status

For å gi en digital status ved BSV-utdanningene ble det i februar/mars 2018 sendt ut en spørreundersøkelse til alle lærere med emneansvar og til de fire fagseksjonsledere ved de tre utdanningene. Undersøkelsen ble aktivert 23. februar og avsluttet 14. mars. Lærere med emneansvar ble bedt om å besvare skjemaet i samråd med lærere i emnet. Undersøkelsen hadde to deler hvor spørsmål 1-16 ble besvart av emneansvarlig og spørsmål 17-24 av fagseksjonslederne. Til utfylling av skjema ble det gitt følgende definisjoner på begrepene:

E-Pedagogikk er en strategi for undervisning og læring utviklet spesielt for nettundervisning eller 'blended' undervisning. E-pedagogikk forutsetter

'**Digital kompetanse** som involverer faglige og praktiske kunnskaper, ferdigheter og generell kompetanse knyttet til bruk og tilrettelegging for bruk av digital teknologi. Dette inkluderer evnen til kritisk vurdering av læringsressurser, samt prosedyrer for egenproduksjon av innhold, aktiviteter og vurderingsformer som er hensiktsmessig for studentenes lærings- og dannelsesprosesser' (Fossland, 2015, s. 19-20).

Det ble også vist til følgende artikler:

Fossland, T. og Ramberg, K.R. (2016). *Kvalitetskjeden i høyere utdanning – en guide for digital kompetanse og undervisningskvalitet*. Norgesuniversitetets skriftserie nr. 1/2016. Tilgjengelig fra <https://norgesuniversitetet.no/skriftserie/kvalitetsguiden>

Fleksibel utdanning Norge. (2017). *Kvalitet i nettundervisning – en veileder*. Tilgjengelig fra https://issuu.com/fleksibel_uttanning_norge/docs/veleder_fun_nettersjon_small
Vedlegg I presenterer spørreskjemaet.

I presentasjonen av resultatene har vi lagt vekt på å gi en oversikt over hvilke emner/deler av emner som benytter digitalisering og nettundervisning innen de ulike utdanningene. Vi har også valgt å trekke fram noen eksempler som kan bidra til å gi en økt forståelse av hvordan ulike digitale verktøy kan brukes i undervisning og hvordan skjermforelesninger kan brukes.

Et forbehold må tas i forhold til at ikke alle lærere har blitt spurt om å delta og heller ikke har blitt trukket inn for å komme med innspill i besvarelsen av spørreskjema. Det er derfor mulig at det finnes flere gode eksempler på bruk av digitale verktøy enn det undersøkelsen viser. Arbeidsgruppen har imidlertid i ettertid tatt kontakt med personer vi vet har benyttet nettbasert undervisningsmateriale og bedt disse om å presentere det de har gjort. Noen av disse kommer fram i rapporten som eksempler.

Ved å gjøre denne undersøkelsen har BSV-utdanningene fått en 'baseline' som er viktig for å kunne evaluere den utviklingen som vil skje i løpet av prosjektperioden fra 2019-21.

2.2 Resultater

Totalt innen alle utdanningene er det 49 lærere med emneansvar, og 66 emner. 30 lærere med emneansvar besvarte undersøkelsen og dekket 34 emner. Alle fire fagseksjonslederne har svart.

Ved Sosionomutdanningen i Bergen er 10 av 14 emner kartlagt, ved Sosionomutdanningen i Sogndal er 4 av 10 emner kartlagt. Ved Vernepleierutdanningen i Bergen er 16 av 21 emner kartlagt, ved Vernepleierutdanningen (både heltid og deltid) i Sogndal er 4 av 15 emner kartlagt. Ved Barnevernspedagogutdanningen i Sogndal er 6 av 10 emner kartlagt.

Vedlegg II, Resultater fra survey, gir en fullstendig oversikt over hvilke emner som er kartlagt med emnekoder, tittel og utdanning.

I undersøkelsen ønsket vi å kartlegge hvilke digitaliseringsverktøy som blir brukt. Tabell 1 viser hvilke digitaliseringsverktøy som blir benyttet ved utdanningene (oversikten bygger på svarene som er gitt i undersøkelsen). Som vist i tabellen er det flere emner som benytter ulike digitale verktøy.

Se *vedlegg III* for begrepsforklaringer.

Tabell 1 Oversikt over hvilke digitaliseringsverktøy som blir benyttet ved BSV-utdanningene

Digitaliseringsverktøy	Emner som benytter verktøyene i % av alle svar	Emner som benytter disse verktøyene
Læringsplattform	83,3	itslearning, Fronter, eller Canvas
Nettside med alt innhold i emnet (for eksempel 'side' i itslearning)	30	BSO115, BSO212, BSV5-301, BVP312, BVPP302, BVP331, BSVCBP, BVP202, VPD211, VPL5-210,
Diskusjonsforum (synkront=i samtid)	36,7	BSO214 a og b, BSO215, SOS5-106, SOS5-205, BVP312, BVPP302, BVP331, BSVCBP, BVP202,
Diskusjonsforum (asynkront=ikke i samtid)	20	BSO214 a og b, BSO215, BSO311, SOS5-309,SOS5-205, BVP312, BVPP302, BVP331, BSVCBP,
Digital oppgave/eksamen innlevering	73,3	De fleste emnene som har skriftlig eksamen bruker dette.
Samskrivingsverktøy (f.eks. Google/Office 365)	10	BSO214a og b, BSO215, BVP312, BVPP302, BVP331, BSVCBP
Skjermforelesninger (ca. 10-15 minutter video)/Vimeo/YouTube video (egen produksjon)	53,4	BSO203, BSO214 a og b, BSO215, SOS5-309,SOS5-106, BVP202, VPD211, VPL5-211, VPL5-210,
Vimeo/YouTube video (produsert av andre)	46,7	BSO115, BSO212, BSO311, BSO212, SOS5-310, SOS5-106, BSV5-301, BVP312, BVPP302, BVP331, BSVCBP, BVP202, BVP221, VPL5-210,
Video kasus	33,3	BSO311, BSO214a og b, BSO215, BVP312, BVPP302, BVP331, BSVCBP, BVP221, BVP212, VPL5-210
Streaming av forelesninger i klasserom	0	Ingen har oppgitt å benytte streaming
Andre digitale verktøy	30	BSO212, BSO214 a og b, BSO215, SOS5-310, BVP202, BVP312, BVPP302, BVP331, BSVCBP, VPD211,

Mange emner inneholder flere delemner og dekker flere fagområder. Det er gjerne slik at noen av delemnene benytter digitale verktøy uten at disse benyttes i hele emnet. Bruken av digitale verktøy er i stor grad avhengig av den spesifikke lærers initiativ, kunnskaper og interesse.

I tillegg til de digitaliseringsverktøyene som er nevnt over blir lenker til mediefiler benyttet i undervisningen. Andre digitale verktøy som nevnes er: Kahoot, Facebook, og Adobe Connect. I ferdighetsundervisningen i alle profesjonsfagene bruker studentene video og gjør opptak av egne rollespill som de får veiledning på av lærer i ettertid.

2.3 Noen eksempler på bruken av digitaliserte verktøy i utdanningene

I dag er det kun tre rene nettbasert emner, *BSO214a Social work in Europe* og *BSO214b, Social exclusion and inclusive practices in social work* og *BSO215 Community Work from an international perspective*. Dette er internasjonale engelskspråklige valgemenner. BSO214 og BSO215 er hver på 15 studiepoeng. Emnene er utviklet av sosionomutdanningen i Bergen i samarbeid med partnere i SW-VirCamp (<http://vircamp.net>). Undervisningen foregår ved bruk av itslearning og fra høsten i Canvas. Sosionomstudenter fra flere Europeisk land deltar

i kursene. Emnene bygger på sosial læringsteori, hvor studentaktive arbeidsformer, oppgaveløsning, refleksjon, samarbeid og sammenlikning av forhold knyttet til sosialt arbeid i ulike kontekster er viktig i kursene. Emnene gjennomføres som transparente kurs med mappevurdering. Til kursene er det utarbeidet virtuelt læringsmaterieell i form av korte skjermforelesninger, triggere, og videokasus. Alt læringsmaterieell er samlet i to virtuelle bøker, en bok for hvert emne. Dette læringsmaterialet er passordbeskyttet; BSO 214 <http://www.virclass.net/virtualbook> og BSO215 <http://vircamp.net/cw>. Emnene er positivt evaluert og studentene anbefaler kursene til andre studenter. Sosionomstudenter fra Bergen og Sogndal er velkommen til å kunne velge disse emnene. Følgende artikler viser prosessen med utvikling av læringsmaterialet i forbindelse med utvikling av BSO214 [Larsen, A.K., Hole, G.O. & Fahlvik, M. \(2007\)](#), og denne artikkelen viser prosessen i utvikling av virtuelt læringsmaterieell for community work emnet (BSO215) [Larsen, A.K., Visser-Rotgans, R. & Hole, G.O. \(2011\)](#).

I emnet *BSO102 Hva er sosialt arbeid og sosiale problemer*, inngår sosialt arbeids historie som et delemne. Til dette delemnet er det utviklet et undervisningsopplegg med to skjermforelesninger à 15 minutter, ved Anne Karin Larsen. Den ene tar for seg *Utvikling av faget i Norge og Norden* (https://www.youtube.com/watch?v=d1cJboEp_hc), den andre tar for seg *Utviklingen av faget i Europa og USA* (<https://www.youtube.com/watch?v=0K2U09EsUxA>). Studentene har også tilgang til tekstfilene til videoene. Skjermforelesningene er integrert i et undervisningsopplegg som omfatter litteratur og individuelle oppgaver samt gruppeoppgaver. Studentene arbeider i basisgrupper på itslearning og bruker diskusjonsforum. Det er også satt av tid til at gruppene kan møtes og jobbe sammen på skolen. Studentene gir hverandre tilbakemelding på de individuelle besvarelsene. Emnet er en liten del av BSO 102, og vurdering av studentenes kunnskaper om sosialt arbeids historie vil kunne legges inn som en del av eksamen i emnet.

I emnet *BSO115 ferdighetsundervisning i bruk av Shulmans metode* har lærerne, utarbeidet korte skjermforelesninger for de ulike fasene i modellen. På skolen gjennomføres teambasert læring (TBL). TBL innebærer her at studentene i forkant av undervisning forbereder seg ved å se videoene. Når de kommer på skolen får de først en individuell test, deretter svarer de på de samme spørsmålene i gruppe, og det gis en gruppebelønning. Det videre arbeidet med de ulike fasene i Shulmans interaksjonistiske modell foregår i basisgrupper. Studentene rollespiller ferdigheter, gjør videoopptak og får veiledning av en lærer både i bruk og analyse av ferdigheter. Ved slutten av kurset skriver den enkelte student en oppgave med utgangspunkt i et videoopptak der de selv spiller sosialarbeider. Skjermforelesningene er tatt opp i Medielab, og et eksempel kan sees her hvor Ingunn Barmen Tysnes presenterer forberedelsesfasen: <https://www.youtube.com/watch?v=4cVT0ay7Ks8&feature=youtu.be>.

I forbindelse med *skjønnsuken* som er et delemne (fellesundervisning med vernepleie- og sosionomutdanningene) i *BSO311*, er det utarbeidet videokasus i samarbeid med fagfolk i feltet. Disse videoene er utgangspunkt for studentenes arbeid med problemstillinger. I et annet delemne; *sosialt entreprenørskap*, er det utarbeidet en temaside med alt fagstoff i delemnet, og diskusjonsforum gir studentene muligheter til å stille spørsmål til lærerne.

I emnet *BVP202 Miljøarbeid, habilitering og rehabilitering - med fokus på funksjonsnedsettelse og funksjonshemming* er emnet og undervisningsukene delt inn i tema (eksempelvis universellutforming, psykisk helse, kognitive funksjonsnedsettelse og kunnskapsbasert praksis). Hvert tema har en temaside på itslearning. På temasiden samles videoer, skjermforelesninger, ressurslitteratur og relevante nettsider. Her får studentene informasjon om innholdet i undervisningsuken og hvilke videoer/skjermforelesninger de skal se før de kommer til undervisning og hva de skal lese for å forberede seg. I undervisning der TBL benyttes gjennomføres den individuelle testen på itslearning. Studentene bruker også itslearning til å gi tilbakemelding til forelesere som har bedt om dette (eksempelvis erfaringskonsulenter). I tilknytning til arbeidskrav om kunnskapsbasert praksis kan studentene stille spørsmål i diskusjonsforum og de kan velge om de ønsker å gjennomføre og levere arbeidskravet i en app kalt EBPsteps. Kristine Berg Titlestad har brukt Office Mix og produsert skjermforelesning som introduksjon til undervisning. Her ett eksempel: <https://mix.office.com/watch/13zr05fggku0r>.

I emnet *BVP112 Helse og omsorg i første året på vernepleiestudiet i Bergen* har de et arbeidskrav i form av en praktisk/teoretisk prøve som studentene skal arbeide med før de går ut i sin første Pleie og omsorgs praksis. Studentene bruker da øvelsesposten i [SimArena på Kronstad](#). Tre studenter i hver gruppe arbeider med en 'pasient' som er sengeliggende. De har en pc-skjerm like ved sengen. Studentene simulerer pasient og utfører prosedyrer som sårstell, telle puls, måle blodtrykk, utføre et morgenstell, munnstell, sette injeksjoner m.m. Studentene bruker pc-skjermen aktivt i øvelsene. Ved hjelp av skjermene får alle studenten samme mulighet for tilnærming til prosedyrene. Det blir lagt ut instruksjonsvideoer på itslearning og studentene har tilgang til [Var Healthcare](#), et program på nett der alle prosedyrene vises i detalj hvordan de skal utføres. Der kan studentene også lese om begrunnelser for prosedyrene.

I jusundervisningen ved BSV-utdanningene i Sogndal er digitale verktøy prøvd ut på ulike måter. Før tradisjonelle forelesninger har Borgtor Bøyum spilt inn introduksjonsvideoer, som gir en kort presentasjon av hva forelesningen skal handle om (<https://www.youtube.com/watch?v=6TMfHwr6FTI>). Målet med slike videoer er å gjøre studentene mer forberedte til undervisningen. Mye av jusundervisningen blir gitt i form av egenproduserte videoforelesninger, i kombinasjon med oppgaveseminar (https://www.youtube.com/watch?v=jNUU4bH_gqM). Studentene skal se et sett med videoer og jobbe med oppgaver, før klassen møter lærer til gjennomgang av oppgavene. Formålet med denne undervisningsformen er at studenten kommer mer forberedt til samlingene med lærer og at de er mer aktive på oppgaveseminarene enn de ville vært på en vanlig forelesning. I en del emner blir det i tillegg spilt inn videointervju med personer fra praksisfeltet, der lærer f.eks. har intervjuet psykiatere om tema innen lov om psykisk helsevern og samtykkekompetanse, intervju med NAV-ansatte om tema innen trygde- og sosialrett og politiet om tema innen strafferett og politiets samarbeid med barnevernet (<https://www.youtube.com/watch?v=vamOkNQsoKk>). Videointervjuene er et supplement til forelesningene og formålet er å gjøre faget mer interessant ved at personer i praksisfeltet viser hvilken betydning jusen har på deres område, samt at de kan forklare tema på en annen måte enn læreren kan. Facebook blir også brukt i jusundervisningen. Læreren

oppretter en gruppe for hver klasse, og bruker Facebook til å formidle informasjon, henviser til aktuelle lenker på nettet (f.eks. nyhetsartikler innenfor faget), lage poller og til å diskutere faglige problemstillinger.

I psykologi-, kommunalt barnevern- og organisasjonsteoriundervisningen ved BSV-utdanningene i Sogndal blir det brukt videoklipp produsert av andre og egenproduserte videoer. Målet med dette er bl.a. å fange oppmerksomheten og få studenten til å tenke over begreper. Videoene blir også brukt som introduksjon til et emne og som oppsummering av hovedinnholdet. Adobe Connect blir brukt i veiledning. Videoopptak av studentene sine rollespill blir brukt for å se de sammen med studentene og veilede dem underveis i avspillingen.

2.4. Lærere med utdanning i e-pedagogikk

Ved sosionomutdanningen i Bergen har Inger Kristin Heggdalsvik, Rakel Aasheim Greve og Masego Katsi tatt det nettbaserte internasjonale kurset [E-pedagogy for teachers in higher education](#), 10 studiepoeng. Videreutdanningen arrangeres av HVL i samarbeid med SW-VirCamp Consortium. De som deltar i kurset får innføring i teorigrunnlaget for nettbasert undervisning utfra sosial læringsteori, og prinsippene for 'learning-by-doing'. I løpet av kurset utvikler deltakerne sitt eget nettbaserte emne, med emnebeskrivelse, ukeprogram, oppgaveoversikt, skjermforelesning, trigger, og litteratur. Digital mappeeksamen. Kurset er utarbeidet av Grete Oline Hole og Anne Karin Larsen. En virtuell bok inneholder skjermforelesninger som blir brukt i kurset og er tilgjengelig som en åpen ressurs, se <http://virclass.net/eped>.

Ingrid Voll (SOS) og Kristine Berg Titlestad (VPL) har fordypningskurs i *IKT og læring*, 5 studiepoeng, som var en del av Høgskolepedagogikk, HiB, våren 2016. Undervisning var på campus. Kursets overordnede mål var å bedre egen undervisning ved hjelp av IKT, bidra til å bygge interne og eksterne nettverk som kan stimulere og videreutvikle teoretisk og praktisk bruk av IKT i læringsarbeid, samt å utvikle forsknings- og utviklingsprosjekt med fokus på IKT-støttet læring innen deltakernes arbeidsområder på høgskolen. Dette kurset arrangeres ikke lenger.

Anne Karin Larsen (SOS) har tatt emnet *E-pedagogikk* 15 studiepoeng, Mediesenteret, HiB. Innhold: Utvikling av nettbaserte kurs og e-pedagogisk teori. Kurset var nettbasert. Dette kurset arrangeres ikke lenger.

I Sogndal har Marita Brekke Skjelvan, Borgtor Bøyum, Ingvild Hollekve, Arnold Goksøyr tatt emnet *Digital kompetanse i høgare utdanning* 5 studiepoeng. (<http://studiehandbok.hisf.no/no/content/view/full/14462>). Dette kurset arrangeres ikke lenger.

Tove Sandvoll Vee har gjennomført MOOC frå Utah University i *Flipped Classroom* <http://ctle.utah.edu/teachingflipped.php>.

3. Plan for videre utvikling av felles digitale læremiddel og opplæring i e-pedagogikk

Fusjonsplattformen (HVL, 2016; 2017) slår fast at digitalisering er et satsingsområde generelt og spesielt for undervisning og læring. Som følge av organisasjonsutviklingsprosjektet er det foreslått å opprette en 'Eining for utvikling av undervisning og læring' og det er nedsatt et utvalg som skal arbeide med utvikling av dette.

De kommende tre årene vil det skje endringer knyttet til alle BSV-utdanningene som følge av fusjonsprosessen. Fagplanene er under revidering og felles overordnede læringsutbyttebeskrivelser er utarbeidet for alle utdanningene og vil få følger for de enkelte fagplanene og emnebeskrivelsene. Dette gjør at det også er tid for å tenke nytt når det gjelder hvilken pedagogisk tilnærming som vil være egnet for de ulike emnene.

I tillegg er det et mål for alle utdanningene at ulike pedagogiske tilnæringsmåter og vurderingsformer blir benyttet for å imøtekomme studentenes ulike former for kunnskapstilegnelse. Det er også et overordnet mål at all undervisning ikke må foregå i et klasserom, men der hvor det egner seg også kan foregå digitalt, i form av nettbasert undervisning og digital eksamen (Kunnskapsdepartementet, 2016).

Bachelorutdanningen i barnevern foregår på campus Sogndal, mens sosionom- og vernepleierutdanningen foregår både i Bergen og Sogndal. Sosionom-, og vernepleierutdanningen skal utvikle felles fagplaner på tvers av campusene, som skal gjelde fra studieåret 2019/20. Dette gir et potensiale for samarbeid og sambruk av felles undervisningsopplegg. Ikke nødvendigvis i samtid, men ved bruk av samme materiale og undervisningsplan. For eksempel vil skjermforelesninger kunne benyttes på flere campuser og muligens også innenfor flere profesjonsfag.

Det vil være mulig at noen emner eller deler av emner utvikles som rene nettstudier. I dag har sosionomutdanningen og vernepleierutdanningen i Bergen internasjonale engelskspråklige valgemner som er nettbaserte. Disse emnene tilbys også 'incoming students'.

Bruken av læringsplattformene itslearning og Fronter vil utgå fra 1. august og alle emner skal da benytte Canvas. Undersøkelsen og erfaringer viser at de fleste lærere har benyttet læringsplattformene til å publisere oppslag, legge ut Power Points (PPT) av forelesninger, emnebeskrivelser og informasjon. Dette viser at det mangfold av pedagogiske virkemidler som læringsplattformene kan tilby kun har blitt benyttet av noen få lærere. Det er viktig når Canvas blir introdusert at ikke bare funksjonaliteten blir informert om. Opplæring i pedagogisk bruk av Canvas verktøyene, og hvordan disse kan bidra til å digitalisere utdanningene og stimulere til e-pedagogisk tilnærming i fagene, må være en del av opplæringen.

Som vist i punkt 2.4 er det få lærere som har spesifikk utdanning eller erfaring med nettundervisning og bruk av digitale verktøy i undervisningen. Når siktemålet er økt

digitalisering og e-pedagogikk er det viktig å se på hvilken opplæring lærerne mener det er behov for.

3.1 Hvilken opplæring er nødvendig for å utvikle ferdigheter i e-pedagogikk?

Lærerne sine svar kan deles opp i to kategorier; behov for opplæring i e-pedagogikk (5 svar) og i bruk av digitale verktøy (18 svar). Tre av lærerne etterlyser opplæring i e-pedagogikk og foreslår selv nettbasert opplæring, mens én av lærerne skriver «trenger grunnleggende kunnskap som kan bygges videre på». Flere tilbakemelder at de ikke har digital kompetanse, jamfør definisjonen, og én utdyper dette med å skrive «trenger opplæring i alt». Andre er mer spesifikke i behov for opplæring og nevner opplæring i å lage undervisningsvideoer, bruk av «Office Mix», «Screencast-O-Matic», «Adobe Connect», samskrivingsverktøy (Office 365/Google.doc), utvikling av nettbaserte kurs, hvordan utvikle virtuelt læringsmateriale og hvordan undervise på nett. Lærerne ønsker også opplæring i mulighetene i Canvas, som for eksempel bruk av diskusjonsforum.

Under dette spørsmålet kommer også flere av respondentene inn på hva som må være på plass for å kunne benytte digitale læringsformer. Her nevnes at utstyr og støttefunksjoner må opprustes og det må settes av tid til opplæring. Videre nevnes behov for støttegrupper etter opplæring og mulighet for veiledning underveis.

3.2 Ideer for utvidet og framtidig bruk av e-pedagogikk

Resultater fra spørreundersøkelsen viser at ingen av de nåværende emnene blir foreslått som rene nettbaserte studier. Imidlertid er det mange som gir uttrykk for at forelesninger i større grad kan utarbeides som skjermforelesninger. Svarene fra sosionomutdanningen i Bergen viser til dette i BSO114, BSO203. Imidlertid kommer det fram at både i BSO211 og BSO302 vil utvikling av en ny overordnet studieplan gi grunnlag for nytenkning når det gjelder pedagogisk tilnærming og bruk av digitalisering. Utvikling av videokasus som kan brukes på tvers av fag og som kan bidra til å utvikle studentenes forståelse av fasene i en barnevernssak, og i forhold til saksutredninger og dokumentasjon i NAV blir nevnt som eksempler. Det har også vært diskutert å lage skjermforelesninger om de ulike teoretiske perspektivene i sosialt arbeid.

Ved sosionomutdanningen i Sogndal har skjermforelesninger bl.a. blitt brukt i jusundervisningen i emnene SOS309, SOS5-106. Ingen av emnene egner seg som rene nettbaserte studier, men de som har svart er positive til økt bruk av digitalisering i de fleste emner, men det må vurderes inn mot hensynet til at vi skal utdanne yrkesutøver med gode relasjonelle ferdigheter. Videoer kan være nyttig som en forberedelse i forkant av undervisningen og til å dekke grunnleggende begreper som det senere arbeides mer med. Det er en positiv holdning til økt bruk av nettbasert undervisning, men dette må følges opp med opplæring i adekvate verktøy. Bruk av diskusjonsforum på læringsplattformen kan føre til at studentene møter bedre forberedt til timene. Studentene kan dermed bruke mer tid sammen med faglærer og medstudenter til å diskutere pensum og å arbeide med oppgaver. Læringsplattformen bør utnyttes bedre og flere skjermforelesninger tas i bruk. En mulighet er å legge ut en egenprodusert video til skriveveilederen om akademisk skriving, der faglærer kommenterer skriveveilederen.

I svar fra barnevernspedagogutdanningen i Sogndal og i emnet BVP5-312 nevnes det at forskningsmetode kanskje kan gjøres nettbasert, og at undervisningen i psykisk helse i stor grad kan gjøres nettbasert. Når det gjelder tverrprofesjonell samarbeidslæring er de usikre på om nettundervisning vil fungere, men det kan kanskje testes ut ved å utvikle en pilot. I emnet BVP5-105 er lærerne positive til økt bruk av nettbasert undervisning.

Vernepleierutdanningen i Bergen benytter digitalisering i de internasjonale emnene BVP312, 302, 331 (Crossing Borders) og mener at dette emnet kunne blitt utviklet som et rent nettbasert emne. For øvrig nevnes at emner på systemnivå f.eks. BVP312, kan utvikles til mer nettbasert undervisning, kombinert med gruppearbeid. Også BVP212 og BVP 221 kan være egnet for utvikling av skjermforelesninger og bruk av andre digitale verktøy. Andre emner som kan egne seg som nettbaserte kurs nevnes: anatomi, fysiologi, medikamentlære.

Alt i alt viser svarene fra vernepleierutdanningene i Bergen og Sogndal at lærerne er positive til nettbasert undervisning som supplement til andre arbeidsformer og at de fleste emnene kan ta i bruk digitale læringsverktøy i større grad. Deltidsutdanningen ser for seg at de kan ha digitale treffpunkt mellom samlingene, i tillegg til å bruke videoundervisning.

Vernepleier-, barnevernspedagog- og sosionomutdanningene i Sogndal har kommet fram til at de kan gi veiledning til studentene gjennom Adobe Connect. Dette har bl.a. vært brukt i forbindelse med bachelorveiledning. Faglærere kan bruke skjermforelesninger i undervisning, lage introduksjonsvideoer om emnet, informasjon om innholdet i en prosjektrapport og tilbakemelding på rapporten. Faglærere ser for seg at de kan tilby studentene møter i Adobe Connect ved behov, som er en del av Canvas verktøyene. Det kan utarbeides en video med informasjon om arbeidskrav og tilbakemelding på arbeidskravet kan gis på nett. Konferanseverktøyet gir også muligheter for å ha møte med student og praksisplass.

Faglærere i barnevernspedagogutdanningen vil gjerne lage flere videoer som studentene kan se før undervisningen, men samtidig har ansatte erfart at det er en utfordring å få studentene til å se disse. Det blir også vist til at studenter unnlater å møte til undervisningen dersom den ikke er obligatorisk. Bruken av digitaliseringsverktøy må kobles til arbeidskravene slik at studentene blir aktiviserte og bedre forberedt.

Fagseksjonsleder for vernepleierutdanningen mener nettbasert undervisning er et svært godt egnet middel til å øke samarbeidet mellom de to utdanningsstedene, både når det gjelder felles studieplan, og i forhold til samkjøring og implementering av RETHOS prosjektet ([Retningslinjer for helse- og sosialfagutdanningene](#)) for alle BA utdanningene innen helse- og sosialfag. Alle emner eller deler av emner vil være aktuelle.

Fagseksjonsleder for sosionomutdanningen i Bergen gir uttrykk for at flere emner eller deler av emner kan fungere på tvers av campus. Emner som kan egne seg for utvikling av skjermforelesninger og nettundervisning er deler av vitenskapsteori og metode, modeller i sosialt arbeid, fattigdom og marginalisering. Innføring i emner kan kanskje også gjøres nettbasert. Også fagseksjonslederne for sosionom- og barnevernsutdanningene i Sogndal mener at de fleste emner har potensiale for å innføre digitale verktøy.

Alle fagseksjonslederne ser det som viktig å være oppmerksom på eventuelle særlig utfordringer knyttet til læringsutbytte og kvalitetssikring ved økt bruk av nettundervisning og digitalisering, og de nevner følgende: Det er viktig at tekniske forhold/utstyr er oppdatert slik at det ikke tar tid fra undervisningen. Det er viktig at studentene ved begge lærestedene opplever å få mest mulig lik tilgang til interaksjon og kommunikasjon med foreleserne. En fordel ved bruk av skjermforelesninger er at studentene kan se disse flere ganger og når de selv har tid. Det er viktig at slike opptak har god lyd og bildeoverføring, og at det også er tilrettelagt for universell utforming; dvs. teksten for døve/hørselshemmede. Ferdighetstrening må fortsatt foregå på campus og i praksis og i nært samarbeid mellom student – lærer og student-veileder.

Oppsummert er det presentert forslag om å:

- produsere egne videoer som introduksjon til emnet
- utarbeide skjermforelesning som studentene kan se før de kommer til undervisning slik at tiden på skolen kan brukes til studentaktive arbeidsformer
- bruke video (innspilt av andre) i undervisning
- utvikle skjermforelesninger om de ulike teoretiske perspektivene i sosialt arbeid, og andre teoretiske emner
- utvikle videokasus som kan brukes i ulike sammenhenger
- bruke kahoot! der dette egner seg
- arrangere møter med studenter ved bruk av konferanseverktøyet Adobe Connect og i kontakt med praksisplasser i møter mellom kontaktlærer-student-veileder
- lage informasjonsvideo om kommende arbeidskrav/muntlige tilbakemelding på arbeidskrav

3.3 Faktorer som det er viktig å ta hensyn til ved økt bruk av digitalisering og e-pedagogikk

I spørreundersøkelsen kommer det fram at ikke alle lærerne føler seg trygge på bruken av digitale verktøy og hvordan disse kan brukes i utdanningene. Det er heller ikke alle emner som egner seg til nettundervisning, og lærerne gir uttrykk for at det er viktig at økt digitalisering ikke går på bekostning av den direkte dialogen og ansikt til ansikt kontakten med studentene i klasserommet. Ett synspunkt som kommer fram er at det er viktig at digitalisering og e-læring ikke bidrar til å svekke studentenes identitet som studenter på en felles utdanning ved en felles campus. Alt som kan oppmuntre til tilbaketrekking fra aktiv deltakelse i et felles studentmiljø bør høgskolen være forsiktig med – særlig ved utdanninger, og i delemner, der en sliter med dårlig oppmøte på plenumforelesninger og seminarer. Det er viktig at slik undervisning ikke fører til at studentene blir mer passive/deltar mindre i felles fora. Økonomiske vurderinger bør ikke være styrende for valg av type pedagogikk eller arbeidsformer.

Når tema i undervisningen kan vekke til live ubearbejdede følelser og tanker hos studenten er det viktig at studenten har noen å snakke med. I noen tema må det være lærere tilstede som kan styrke sosiale prosesser og læringsmiljø.

Det finnes ikke en overordnet plan for bruk av e-pedagogikk, med føringer for at alle faglærerne skal bruke digitale verktøy i sin undervisning. Synspunkter som kommer fram i undersøkelsen er at det kan bli krevende å få alle fagpersoner med på å bruke e-pedagogikk i undervisningen. Det blir også påpekt at behovet for å bruke e-pedagogikk må komme nedenfra i organisasjonen, fra den enkelte lærer. Holdning blant noen fagpersoner er at det synes noe "uoverkommelig" å utvikle e-pedagogikk, før opplærings- og støttefunksjoner blir opprustet og institusjonaliserte. Kartleggingen viser at det kan være flere ansatte som har en «frykt» for ikke å beherske teknologien, og de viser til at tiden det tar til å bli kjent med de ulike programmene er den største utfordringen. Faglærere sier at de må ha opplæring og lett tilgang til IT-tjenesten/og andre personer med kompetanse til å hjelpe når det er nødvendig.

Fagseksjonslederne har følgende tanker om hvilke tiltak og strategi som er nødvendig for å øke lærernes kompetanse i bruk av e-pedagogikk:

- En målsetting må være at alle ansatte har enten fulgt kurs eller helst tatt eksamen i begge pedagogikkene (høgskolepedagogikk og e-pedagogikk).
- Motivere ansatte til å ta kurs i e-pedagogikk og høgskolepedagogikk for å kunne utvikle egne e-læringsprogram
- Kollegaveiledning hvor ansatte underviser og støtter hverandre.
- Opplæring i bruk av utstyr, med god tilgang til superbrukere og IT-støtte på hver campus

Samtlige fagseksjonsledere har et ønske om utvidet bruk av digitalisering og e-læring i BA programmene. Fagseksjonsleder for vernepleierutdanningen mener det må være et mål å utvikle felles digitale læremiddel for to emner per studieår for vernepleierutdanningene på begge studiestedene. Det må også være et mål at ¼ av staben har fått opplæring i e-pedagogikk i løpet av perioden 2019-21.

Fagseksjonslederne for sosionom- og barnevernsutdanningene i Sogndal ser for seg en 50 % økning i bruk av digitale læremiddel/opplæring i e-pedagogikk. Fagseksjonsleder ved sosionomutdanningen i Bergen tror de fleste som blir ansatt/er ansatt ved utdanningen er innstilt på å endre noe av sin undervisningsform og tenke nytt i denne perioden. Det er viktig at dette er et kollektivt løft og ikke bare en interesse hos noen ansatte. Ved å ha fokus på dette i forbindelse med ny studieplan, oppfordre ansatte til å skolere seg, samt reise på studiebesøk til andre som har utviklet og tenkt nytt, så vil det være mulig å få til mye i perioden som kommer. Nettbasert undervisning egner seg spesielt godt til *internationalisation@home*, og utvikling av flere internasjonale emner kan derfor være ønskelig i likhet med VirCamp-ernene og Crossing Border. Global knowledge kan være et slikt emne.

For å kunne øke den digitale lærerkompetansen i fagene, mener fagseksjonslederne at det er nødvendig å sette av ressurser på utdanningene for opplæring i digital kompetanse. Det er viktig å sikre tidsriktig utstyr og likt utstyr på studiestedene. Utstyr med toveis bilde- og lydoverføring mellom studiestedene og opplæring i bruk av utstyr (streaming) etterspørres. Det blir foreslått å benytte Medielab og kompetansen og hjelpen som de ansatte ved Senter for Nye Medier kan tilby. En av utfordringene er å gi ansatte tilstrekkelig tid til å utvikle ny

undervisning og ikke bare "flikke" på det som er presentert tidligere. Det vil også være viktig at det settes av økte bevilgninger til systematisk opplæring, og at det blir gitt tid til å utvikle e-læringsverktøy/pedagogisk læringsverktøy. Det er viktig at opplæring og støttefunksjoner blir opprustet og institusjonalisert før en går i gang med ambisiøse digitaliserings- og e-læringsprosjekt.

3.4 Plan for opplæring i e-pedagogikk og videre utvikling av felles digitale læremiddel for perioden 2019-2021.

På bakgrunn av de innspillene som har kommet fram i undersøkelsen foreslår arbeidsgruppen følgende innhold og tidsplan for å øke utviklingen av felles digitale læremiddel og opplæring i e-pedagogikk for perioden 2019-2021 (Tabell 2).

Tabell 2. Plan for perioden 2019-2021

PLAN FOR UTVIKLING AV DIGITALE LÆREMIDDEL OG OPPLÆRING I E-PEDAGOGIKK		2018	2019		2020		2021	
Rad		HØST	VÅR	HØST	VÅR	HØST	VÅR	HØST
1	Nedsette en prosjektgruppe med en prosjektleder som skal følge gjennomføringen av planen	x						
2	Oppnevne en gruppe som skal utarbeide fagplan for kurs i nettundervisning og bruk av digitale læremiddel og medvirke som lærere i kurset	x						
3	Utarbeide nettbasert kurs i e-pedagogikk og bruk av digitale læremiddel	x	x					
4	Arrangere kurs i e-pedagogikk og bruk av digitale læremiddel			x	x	x	x	x
5	Beslutte hvilke emner som skal prioriteres for utvikling av nettbasert undervisning		x		x		x	
6	Undervisning og veiledning i pedagogisk bruk av Canvas		x		x		x	
7	Brukerstøtte (superbrukere) tilgjengelig på hver Campus knyttet til IKT og læring							
8	Tilrettelegge tid på arbeidsplaner og midler til undervisningspersonell som skal utvikle nettbaserte læremiddel		x	x	x	x	x	x
9	Gi muligheter for studiebesøk til andre Høgskoler som har utviklet læremiddel							
10	Arrangere et månedlig fora hvor de som arbeider med digitalisering og bruk av nettundervisning kan møtes og inspirere andre		x	x	x	x	x	x
11	Opprette en Pris for beste nyskapende undervisning		x		x		x	
12	Lokaler for opptak av skjermforelesninger							
13	Evaluering underveis og til slutt			x		x		x
14	Plan for fortsatt utvikling av digitale læremiddel og opplæring i e-pedagogikk fra 2022 -							x

Under presenteres utfyllende informasjon til hver rad i tabellen.

Rad 1: Nedsette en styringsgruppe og en prosjektgruppe med en prosjektleder som skal følge gjennomføringen av planen

For å kunne følge opp og lede arbeidet med planen foreslår arbeidsgruppen at det etableres en prosjektgruppe bestående av 3-4 lærere med kompetanse innen e-pedagogikk og digitalisert undervisning. Én av disse får ansvar som prosjektleder. I tillegg etableres en styringsgruppe bestående av instituttleder, fagseksjonslederne for de tre utdanningene, to faglærere og tre studentrepresentanter, én fra hver utdanning. For at arbeidet skal kunne komme i gang våren 2019 foreslår vi å nedsette prosjektgruppen allerede høsten 2018.

Rad 2 - 4: Utarbeide fagplan for kurs i nettundervisning og bruk av digitale læremiddel. Utarbeide nettbasert kurs i e-pedagogikk og bruk av digitale læremiddel. Igangsette kurset.

Vår undersøkelse viser at mange etterspør opplæring i e-pedagogikk og digitale læremiddel. Slike kurs vil være en forutsetning for å øke den digitale kompetansen. Arbeidsgruppen foreslår at prosjektgruppen utarbeider en fagplan for kurs i nettundervisning og bruk av digitale læremiddel. Prosjektgruppen kan ved behov be om å få tilknyttet en annen person til å medvirke i arbeidet. En eller flere fra gruppens medlemmer bør gå inn som lærer i kurset for å sikre kontinuitet i arbeidet og gjennomføringen av kurset. Kurset utarbeides som en ren nettbasert videreutdanning, men med muligheter for støttefunksjoner på hver campus.

Det er et forslag fra arbeidsgruppen at kurset bidrar til at deltakerne får innføring i e-pedagogisk teori og metodikk og i løpet av kurset utvikler sitt eget digitale læringsmateriale og plan for bruk av dette i undervisning. Slik vil deltakerne når kurset er avsluttet ha et materiale som kan brukes i deres eget emne på campus og på Internett. Det foreslås at arbeidet med å utarbeide en fagplan for videreutdanningen i nettbasert læring og utvikling og bruk av digitale læremiddel starter våren 2019 og at kurset settes i gang fra høsten 2019 og gjennomføres to ganger i året gjennom hele prosjektperioden.

Rad 5: Beslutte hvilke emner som skal prioriteres for utvikling av nettbasert undervisning

Prosjektgruppen tar ansvar for at det for hvert studieår blir tatt beslutninger om hvilke emner som egner seg til utvikling av nettbasert undervisning – utvidet bruk av digitale verktøy. Dette skjer i samråd med fagutvalget, de emneansvarlige og fagseksjonsleder for den enkelte utdanning. Dette blir avklart første gang tidlig på våren 2019 og gjøres på samme tid de kommende årene.

Rad 6: Undervisning og veiledning i pedagogisk bruk av Canvas

Når HVL tar i bruk en ny læringsplattform vil det være et stort behov for opplæring i de funksjonene som Canvas tilbyr. Denne opplæringen må alle faglige ansatte ta del i, og skjer utenom det kurset som er nevnt over. Det er viktig at opplæringen også gir veiledning i pedagogisk bruk av verktøyene, slik at plattformen ikke bare blir brukt som et informasjonsmiddel og lagring av emnebeskrivelser, pensumoversikter og PPT av forelesninger, men også tar i bruk verktøy for kommunikasjon, diskusjon og konferanser, samskriving m.m.

Rad 7: Brukerstøtte (superbrukere) tilgjengelig på hver Campus knyttet til IKT og læring

I forbindelse med gjennomføring av ny læringsplattform er det helt nødvendig at det er en lett tilgang til brukerstøtte på hvert lærested. Dette er nødvendig for å nå målet om økt digitalisering. Brukerstøtten må både ha teknisk og pedagogisk erfaring i bruk av plattformen.

Rad 8: Tilrettelegge tid på arbeidsplaner og midler til undervisningspersonell som skal utvikle nettbaserte læremiddel

Å utarbeide nye undervisningsopplegg og digitale læremidler tar tid. Det er derfor nødvendig at lærerne som skal arbeide med dette får satt av tilstrekkelig timer til dette arbeidet. Det er vanskelig å stipulere hvor mye tid som går med til slikt arbeid. Utvalget foreslår at lærerne som skal arbeide med utvikling av nytt materiale presenterer en plan for arbeidet og tidsbruk. Planen sendes til prosjektgruppen og til fagseksjonsleder for utdanningen som foretar tildelingen.

På grunnlag av evaluering og erfaringer fra slikt arbeid kan det på sikt utarbeides retningslinjer for tildeling av arbeidstid og midler for utvikling av nettbaserte læremidler og nettbaserte undervisningsopplegg.

Rad 9: Gi muligheter for studiebesøk til andre Høgskoler som har utviklet læremiddel

I Stortingsmelding 16 (2016-2017) vektlegges at det bør stimuleres til en delingskultur mellom utdanningsinstitusjonene. Utvalget foreslår derfor at det blir lagt til rette for at ansatte kan utveksle erfaringer og hente ideer fra andre i UH-sektoren gjennom studiebesøk. Flere høgskoler i landet har god kompetanse på bruk av IKT og læring.

Rad 10: Arrangere et fora hvor de som arbeider med digitalisering og bruk av nettundervisning kan møtes tre ganger i semesteret og inspirere andre

Vi ser det som viktig å ha et forum der de som arbeider med digitalisering og nettundervisning kan møtes og diskuterer med hverandre. Det er viktig at slike møter primært kan foregå på de ulike lærestedene men også via Skype. Prosjektgruppen vil legge en plan for slike møter fra våren 2019. I tillegg foreslår utvalget at det opprettes et eget fag i Canvas hvor lærerne kan dele tips og erfaringer, både etter studiebesøk, deltakelse på kurs, men også erfaringer fra hverdagen.

Rad 11: Opprette en Pris for beste nyskapende undervisning

I Stortingsmelding 16 (2016-2017) foreslår Regjeringen at utdanningsinstitusjonene utarbeider retningslinjer for kreditering av god undervisning og kreativitet, og at dette gir grunnlag for karriere opprykk. Utvalget foreslår at det i prosjektperioden opprettes en pris for beste nyskapende undervisning ved IVD og at prosjektgruppen i samarbeid med studenter får i oppdrag å vurdere og tildele en slik pris.

Rad 12: Lokaler for opptak av skjermforelesninger

Det bør legges til rette for egnede rom for opptak av skjermforelesninger både ved nybygget K2 i Bergen og ved campus Sogndal. Medielab gir i dag en god mulighet i Bergen, men de ansatte ved SfNM tilbyr også et ambulant oppsett av utstyr i Sogndal etter forespørsel. Imidlertid ser utvalget for seg at det vil bli behov for en økning i utvikling av skjermforelesninger og utvikling av nettbasert materiale og ønsker derfor at det tilrettelegges i større grad for rom med utstyr til slikt arbeid. Åpne kontorlandskap legger heller ikke til rette for at lærerne kan produsere skjermforelesninger på egen pc uten spesialrom.

Rad 13: Evaluering underveis og til slutt

Kartleggingen som utvalget har gjort gir status for bruken av digitalisert/nettbasert undervisning ved BSV-utdanningene per april 2018. I prosjektperioden er det viktig at det foretas en prosessevaluering og resultatevaluering av utviklingen og gjennomføringen av planen, før det til slutt gjøres en

avsluttende evaluering av kompetanseøkning i staben og synligheten av økt digitalisering i emnene i de enkelte profesjonsfagene. Dette vil være en viktig del av prosjektgruppens arbeid.

Rad 14: Plan for fortsatt utvikling av digitale læremiddel og opplæring i e-pedagogikk fra 2022 -

Å utvikle undervisningsopplegg vil være en kontinuerlig prosess også utover selve prosjektperioden. Det er derfor viktig at prosjektgruppen som har hatt ansvar for utvikling av digitale læremiddel og e-pedagogikk i prosjektperioden også lager en plan for implementering av de nødvendige støttefunksjoner og kurs i utdanningene. Det er viktig at dette ligger til grunn som et mål for prosjektgruppens arbeid helt fra start.

4. Økonomiske og praktiske forutsetninger for bruk av e-pedagogikk i undervisningen

Som det framgår av resultatene fra undersøkelsen som er gjengitt over er det et stort behov for opplæring og støttefunksjoner for at lærerne skal kunne ta i bruk digitaliserte verktøy og utvikle kunnskap om måter å bruke disse på i en pedagogisk sammenheng. Utvikling av nettbaserte kurs og digitalt læringsmateriale krever tid og penger. I tillegg til dette er det nødvendig å tilby lærere opplæring i e-pedagogikk og bruk og av ulike digitale verktøy og utvikling av virtuelt læringsmateriell.

I mandatet er arbeidsgruppen bedt om å presentere hvilke økonomiske og praktiske forutsetninger som må være tilgjengelige for utvikling av e-pedagogikk. Arbeidsgruppen har ikke forutsetning for å stipulere hvor mye et digitaliseringsløft koster. Vi velger derfor å gjøre rede for opplæring og støttefunksjoner som finnes i dag, støttefunksjoner som kan benyttes i dag, økonomiske støttefunksjoner som har vært tilgjengelig, hvilke finansieringskilder som finnes i dag, samt stipulere ressursbruk ved utvikling av digitaliserte læremiddel og nettundervisning.

4.1 Opplæring og støttefunksjoner som finnes i dag

Av videreutdanning i e-pedagogikk har Høgskolen i dag kurset: [*E-pedagogy for Teachers in Higher Education*](#) (10 studiepoeng). Kurset ble første gang arrangert i 2006 og arrangeres våren 2018. Det er utviklet med støtter fra Norgesuniversitetet og HiB. Kurset er nærmere beskrevet i punkt 2.4 over.

HVL og HSN tilbyr sammen PfdK-MOOC, en videreutdanning på 30 studiepoeng i *Profesjonsfaglig digital kompetanse*. Studiet er 100 % nettbasert og består av to emner på 15 studiepoeng hver. <https://www.youtube.com/watch?v=Bpyyz-Yhv1g>

Ved NTNU tilbyr Avdeling for teknologi, økonomi og leiling et 5 stp. kurs i *E-pedagogikk: Metodikk for nettbasert læring* (BA nivå).

https://www.hig.no/studiehaandbok/studiehaandboeker/2011_2012/emner/avdeling_for_teknologi_oekonomi_og_ledelse/k1159_e_pedagogikk_metodikk_for_nettbasert_laering

De tilbyr også et påbyggings emne i *Videoproduksjon for nettbasert læring*, 5 stp. https://www.hig.no/studiehaandbok/studiehaandboeker/2011_2012/emner/avdeling_for_teknologi_oekonomi_og_ledelse/k1162_videoproduksjon_for_netbasert_laering

Som nevnt over i punkt 3.4 er det behov for utarbeiding av en egen nettbasert videreutdanning i e-pedagogikk på norsk. Videreutdanningen i Høgskolepedagogikk ved HVL gir ikke denne kompetansen.

4.2 Støttefunksjoner som kan benyttes i dag

Senter for Nye Medier ved HVL i Bergen kan tilby god støtte til utvikling av digitalt læringsmateriale og opptak av skjermforelesninger. På [MedieLab](#) er det rigget til opptak av skjermforelesninger, og lærere kan reservere tid (fra 30 minutter og mer) til opptak. Senteret kan også tilby en ambulant tjeneste til de andre HVL campusene, hvor temporære opptaksfunksjoner blir tilrettelagt etter avtaler. Forelesningene blir lagt ut på YouTube konto til HVL. Senteret har høy kompetanse i utvikling av videokasus og virtuelt materiell.

Superbrukere for Canvas må også ha en bred pedagogisk erfaring i bruk av de mulighetene som ligger i å utnytte læringsplattformen på en pedagogisk tilrettelagt måte. Dette må komme i tillegg til mer teknisk veiledning om hvordan å tilrettelegge og stille inn de ulike funksjonene.

4.3 Økonomiske støttefunksjoner som har vært tilgjengelig

Ved HiSF har det vært mulig å søke om tildeling av såkornmidler til utvikling av digitalt læringsmateriale, bl.a. til produksjon av undervisningsvideoer. Ved HiB har det årlig vært utlyst øremerkede midler til utvikling av digitalt læringsmateriale, og utvikling av nettundervisning. Dette er midler som den enkelte lærer har søkt om, og fått innvilget på bakgrunn av en prosjektbeskrivelse.

I tillegg har instituttene disponert et visst antall timer fra Senter for Nye Medier som det har vært mulig for den enkelte lærer å søke om å benytte for utvikling av virtuelt undervisningsmateriale.

Av eksterne midler er det Norgesuniversitetet (NUV) som har vært den viktigste kilden til dekning av kostnader ved utvikling av nettbasert undervisning. I tillegg har EU's Erasmus programmer vært mulig å søke. Dette kommer i tillegg til interne midler som er en forutsetning for slike tildelinger.

4.4 Hvilke finansieringskilder finnes i dag?

Ved HVL er det satt av strategiske midler til e-læring til alle fakultetene i 2018 og til Senter for Nye Medier. Disse midlene skal bl.a. kunne benyttes til økt digitalisering/e-pedagogikk i utdanningene. Det er ikke kjent på det nåværende tidspunkt hvordan midlene er tenkt fordelt og hvilken tildeling som vil bli gitt til de enkelte pedagogiske utviklingsprosjektene. Prodekan for utdanningskvalitet Gunn Haraldseid har ansvar for å se på etablering av en 'Eining for utvikling av undervisning og læring'. Det er nedsatt et utvalg og arbeidsgrupper som arbeider med organiseringen av denne enheten og hvilke funksjoner som skal inngå.

Kunnskapsdepartementet har vedtatt ny organisering i kunnskapssektoren (se: <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/ny-organisering-i-kunnskapssektoren/id2580497/>). I

dette skrivet fremgår det at det er etablert et nytt forvaltningsorgan for fellestjenester og IKT i UH sektoren. Kunnskapsdepartementets tjenesteorgan består nå av en sammenslåing av BIBSYS, CERES og deler av UNINETT, se ([Tjenesteorganet](#)). Hvilken betydning dette vil få for de enkelte utdanningsinstitusjonene er ennå ikke klart.

Fra 1. januar 2018 er flere virksomheter slått sammen. Norgesuniversitet (NUV), Senter for Internasjonalisering av Utdanning (SIU), Program for kunstnerisk utviklingsarbeid (PKU), tilskuddsordningen til senter for fremragende utdanning (SFU) og sekretariatet for Lærebokutvalget er slått sammen til ett nytt forvaltningsorgan for kvalitetsutvikling for høyere utdanning- og fagskolesektoren. Hvilke midler som blir utlyst til internasjonalisering og IKT og læring er på det nåværende tidspunkt ikke klart.

4.5 Stipulering av ressursbruk ved utvikling av digitaliserte læremiddel og nettundervisning

Med bakgrunn i de erfaringene som utdanningene i dag har i forbindelse med utvikling av skjermforelesninger og virtuelt læringsmateriale så viser det seg at for utvikling av en ny skjermforelesning i et nytt emne vil ta ca. en ukes arbeid. Det er krevende å komprimere stoffet til en kort poengtert og inspirerende videoforelesning. Når skjermforelesninger utarbeides til et emne hvor fagstoffet er nokså konstant vil forelesningene kunne benyttes over flere år, og tidsbruken kan derfor forsvares. En stipulert tidsramme for 10-15 minutters skjermforelesninger bør komme inn i dokumentet *Normer for oppsett av arbeidsplaner, HVL*.

Utvikling av virtuelle kasus vil være langt mer tidkrevende og bør utvikles som et prosjekt hvor det tildeles øremerkede midler basert på en prosjektsøknad. Et slikt arbeid vil være et teamarbeid hvor mange aktører med ulike kompetanse deltar i arbeidet.

Dersom det planlegges et rent nettbasert emne vil dette kreve betydelig arbeid i form av utarbeiding av program, struktur, skjermforelesninger og virtuelt læringsmateriale.

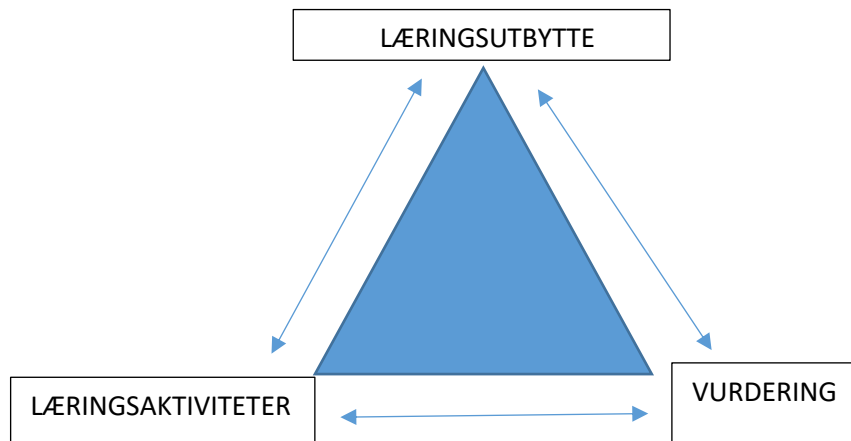
Å undervise nettbasert forutsetter god lærerveiledning til studentene, og skriftlige og muntlige (konferanser) tilbakemeldinger på oppgaveinnlevering. Erfaringene er at dette også er tidkrevende undervisning hvor antall studenter per lærer bør begrenses til 15 studenter.

5. Konsekvenser for læringsutbytte og kvalitetssikring knyttet til nye undervisningsformer

Å ta i bruk nettundervisning og digitale verktøy i utdanningene innebærer at lærerne i sin undervisning tilrettelegger læringsforløpet for studenten på en mer fleksibel måte enn om undervisningsforløpet kun foregår på studiestedet. Som i all annen undervisning vil de definerte læringsutbyttene bli oppnådd gjennom de læringsaktivitetene som tilrettelegges og forventes at studentene skal delta på, og testet ved de vurderingsformene som velges, og som fremgår av emnebeskrivelsen. Læringsutbytte defineres som det studenten vet, kan og

er i stand til å gjøre som et resultat av en læringsprosess, og beskrives gjennom kunnskaper, ferdigheter og generell kompetanse (Fleksibel utdanning Norge (FuN), 2015).

Figur 1. FuN, 2017, s.19

Det er viktig at det i emnebeskrivelsene fremgår hvilke arbeidsformer som skal benyttes. Å fremme samarbeidslæring kan enten foregå i form av gruppearbeid på skolen, eller ved at klassen deles opp i mindre grupper som samarbeider på nett, gjennom bruk av synkrone (konferanse/Adobe Connect) og asynkrone (diskusjon) diskusjonsforum, og ved bruke av samskrivingsverktøy (Office 365/Google drive). Canvas tilbyr alle disse mulighetene.

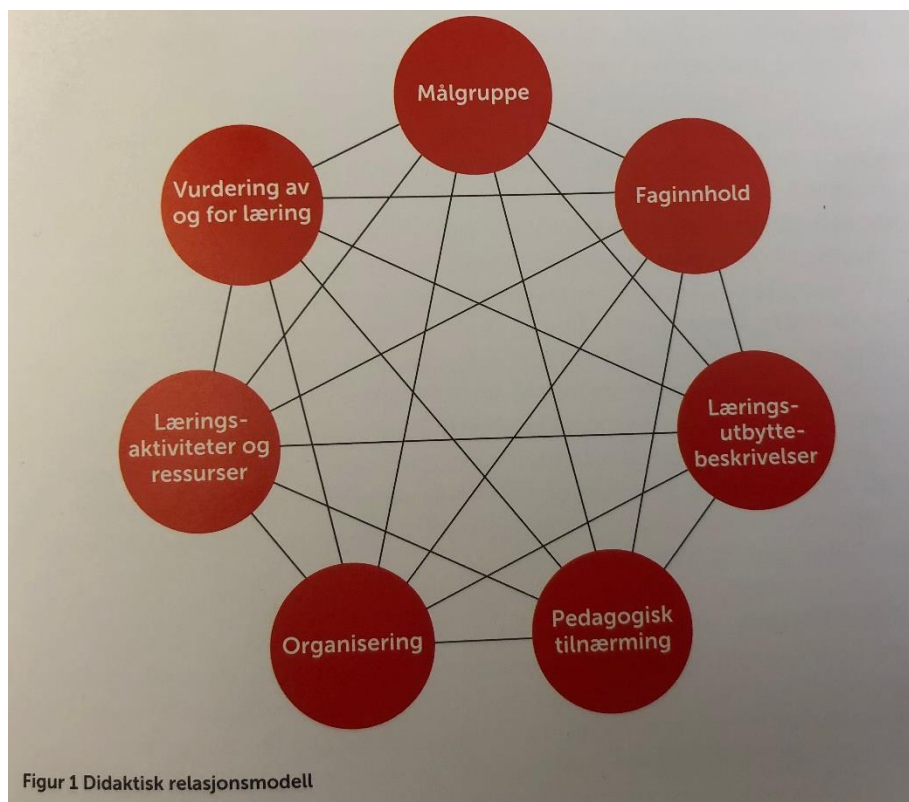
Fleksibel utdanning Norge (2015) gir gode føringer for hva som skal til for å sikre kvalitet i nettbasert utdanning. I denne rapporten viser de til Høgskolen i Lillehammer (nå Høgskolen i Innlandet) og de fem kriteriene som de skisserer for gode nettbaserte studier (FuN, 2015:5).

- 1. Tilrettelegge og forplikte til refleksjonsaktiviteter i korte og lange tidsspenn*
- 2. Stimulere studentenes metarefleksjon knyttet til egen utvikling*
- 3. Ha fagressurser som innbyr til kopling mellom teori og praksis, samt refleksjon rundt disse*
- 4. Stimulere læringsfellesskap mellom studenter-studenter og fagpersoner-studenter*
- 5. Ha teknologiske læringsarenaer som tilrettelegger for læringsfellesskap, fagressurser, refleksjon og utvikling*

Dette er kriterier som like gjerne kan gjelde for stedsbaserte utdanninger og for blandet undervisning.

Anbefalt lesing for den som skal starte med nettbasert undervisning, eller blandet undervisning, er veilederen som er utarbeidet av Flexibel utdanning Norge (2017). Den er lettlest og gir mange gode tips til hva ulike verktøy egner seg til og hva læreren må ta hensyn til å tenke gjennom for å tilrettelegge slik undervisning.

I innledningen viser de til den didaktiske relasjonsmodellen som gjeldende også for nettundervisning. I modellen under er også læringsutbyttebeskrivelsene er integrert.

Figur 2. FuN, 2017, s.13

Bruk av nettundervisning/blandet undervisning fordrer god tilrettelegging av struktur og læringsmateriell, samt god tilstedeværelse av lærer.

6. Kort oppsummering

I rapporten har vi vist til resultater fra en kartlegging av digital kompetanse og bruk av e-pedagogikk og digitale verktøy i BSV-utdanningene. Mens noen få lærere har høy kompetanse i nettbasert undervisning framgår det at de fleste lærerne har behov for økt kunnskap både om bruk av digitale verktøy og e-pedagogikk. Det er generelt en positiv holdning til økt bruk av digitale verktøy og bruk av skjermforelesninger, men det er nødvendig å tenke gjennom hvilke emner som egner seg til dette.

Det er også en god del usikkerhet hos deler av lærergruppene basert på manglende erfaring og kunnskap om hvordan nye verktøy kan brukes. Behovet for videreutdanning i e-pedagogikk for de som ikke har dette, og gode støttefunksjoner når nye verktøy skal tas i bruk, understrekes av alle.

For at planen som er foreslått for det treårige prosjektet for videre utvikling av digitalisering og e-læring i BSV-utdanningene skal lykkes, må det avsettes tilstrekkelig tid på arbeidsplaner og strategiske midler til utvikling av nye undervisningsformer. I emnebeskrivelsene må nye arbeidsmåter knyttes opp til vurdering av læringsutbyttene.

7. Referanser

- Fleksibel utdanning Norge. (2017). *Kvalitet i nettundervisning - en veileder* (1 ed.). Oslo: Flexibel utdanning Norge.
- Fleksibel utdanning Norge. (2015). *Kvalitetsnormer for nettbasert utdanning. Kvalitet i alle ledd*. Oslo: Flexibel utdanning Norge.
- Fossland, T. (2015). *Digitale læringsformer i høyere utdanning*. Oslo: Universitetsforlag.
- Fossland, T. og Ramberg, K.R. (2016) *Kvalitetskjeden i høyere utdanning – en guide for digital kompetanse og undervisningskvalitet*. Norgesuniversitetets skrifteserie nr 1/2016. Tilgjengelig fra <https://norgesuniversitetet.no/skriftserie/kvalitetsguiden>
- Helse- og omsorgsdepartementet. (2014). *HelseOmsorg21, Et kunnskapssystem for bedre folkehelse, Nasjonal forsknings- og innovasjonsstrategi for helse og omsorg*.
- HVL (2017) *Fagleg plattform, profil og strategi. Drivkraft i Vest Rapport 7.2.2017*. Tilgjengelig fra <https://www.hvl.no/globalassets/hvl-internett/dokument/rapport/fpps-rapport-justert-mars2017-endeleg.pdf>
- HVL (2016) *Avtale om gjennomføring av fusjon mellom HiB, HiSF, HSH, 25.5.2016*. Tilgjengelig fra <https://www.hvl.no/globalassets/hvl-internett/dokument/strategi-og-plan/fusionsavtale-endeleg.pdf>
- Illeris, K. (2013). *Transformativ læring og identitet*, Samfundslitteratur.
- Kunnskapsdepartementet. (2016). *Tilstandsrapport for høyere utdanning 2016*. Oslo: Kunnskapsdepartementet. Tilgjengelig fra https://www.regjeringen.no/contentassets/ff233dff1b2a48359ee92c7e1b4eb876/tilstandsrapport2016_endelig_nettsversjon.pdf.
- Kunnskapsdepartementet. (2017). *Meld.St.16 Kultur for kvalitet i høyere utdanning*. Oslo: Kunnskapsdepartementet Tilgjengelig fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-16-20162017/id2536007/>.
- Larsen, A.K., Visser-Rotgans, R. & Hole, G.O. (2011) 'Teaching and Learning Community Work Online: Can E-Learning Promote Competences for Future Practice?' *Journal of technology in human services* 2011, 29 (1): 13-32.
- Larsen, A.K., Hole, G.O, Fahlvik, M (2007) 'Developing a Virtual Book – Material for Virtual Learning Environments'. *Seminar.net*. 2007 (3):3.
- Nasjonalt organ for kvalitet i utdanninga. (2017). Tilgjengelig fra [https://www.nokut.no/Retningslinjer for helse- og sosialfagutdanningene, RETHOS, Kunnskapsdepartementet, august 2017](https://www.nokut.no/Retningslinjer%20for%20helse-og%20sosialfagutdanningene,%20RETHOS,%20Kunnskapsdepartementet,%20august%202017). Tilgjengelig fra <https://www.regjeringen.no/contentassets/d8466abdfa714e7dac938f82083d8583/mandat-rethos.pdf>
- Rohwer, A., Motaze, N. V., Rehfuess, E., & Young, T. (2017). E-learning of evidence-based healthcare (EBHC) to increase EBHC competencies in healthcare professionals. *Campbell Systematic Reviews*, 13.
- Young, T., Rohwer, A., Volmink, J., & Clarke, M. (2014). What are the effects of teaching evidence-based health care (EBHC)? Overview of systematic reviews. *PLoS one*, 9(1), e86706. doi:10.1371/journal.pone.0086706

Vedlegg I. Spørreskjema

Kartlegging av digitalisering og e-pedagogikk i BSV utdanningane

Arbeidet med å samordne BSV-utdanningane i HVL er i gang. Styringsgruppa har bestemt at det skal settast ned arbeidsgrupper på tvers av utdanningane.

Arbeidsgruppa for digitalisering og e-læring består av:

Anne Karin Larsen (SOS-Brg) – leiar; Borgtor Bøyum (SOS/VPL/BVP-Sog); Mariann Iren Vigdal (SOS-Sog); Kristine Berg Titlestad (VPL-Brg).

Gruppa har fått følgjande

Mandat:

- *Lage oversikt over status for bruk av e-pedagogikk innanfor BSV- utdanningane på dei to campus.*
- *Utarbeide plan for vidare utvikling av felles digitale læremiddel og opplæring i e-pedagogikk for perioden 2019-2021.*
  - *Vurdere økonomiske og praktiske føresetnader for auka bruk av e-pedagogikk i undervisninga*
  - *Identifisere studietilbod der det ligg særskilt til rette for e-læring*
  - *Vurdere konsekvensar for læringsutbytte og korleis vi sikrar kvaliteten i samband med nye undervisningsformer.*

Gruppa har fått kort tid til å utarbeide ein rapport, og vi ber difor om din hjelp til å gjennomføre kartlegginga av status og vidare planar ved utdanningane i løpet av 2 veker.

Frist fredag 9. mars 2018.

Ved utfylling av spørjeskjema: Spørsmåla 1-16 er det emneansvarleg som svarar på etter møte/samtale med lærarane i emnet. Dei siste spørsmåla frå 17 -24 er det fagseksjonsleiar som svarar på. Ver merksam på at det ikkje er muleg å lagra skjema undervegs. Det kan difor vere smart å ta ein utskrift av spørsmåla og skrive svara i ei Word fil og kopier inn svara i skjema når det er klart til sending. Husk å trykke FULLFØR til slutt.

Nokre definisjonar:

E-Pedagogikk er ein strategi for undervisning og læring utvikla spesielt for nettundervisning eller ‘blended’ undervisning. E-pedagogikk føresett

‘Digital kompetanse som involverer faglig og praktiske kunnskaper, ferdigheter og generell kompetanse knyttet til bruk og tilrettelegging for bruk av digital teknologi. Dette inkluderer evnen til kritisk vurdering av læringsressurser, samt prosedyrer for egenproduksjon av innhold, aktiviteter og vurderingsformer som er hensiktsmessig for studentenes lærings- og dannelsesprosesser’ (Fosslund, 2015, s. 19-20).

Lenke til Fosslund, T. og Ramberg, K.R. (2016) *Kvalitetskjeden i høyere utdanning – en guide for digital kompetanse og undervisningskvalitet*. Norgesuniversitetets skriftserie nr 1/2016. <https://norgesuniversitetet.no/skriftserie/kvalitetsguiden>

Se også *Kvalitet i nettundervisning – en veileder* (2017). Utgitt av Fleksibel utdanning Norge. https://issuu.com/fleksibel_utdanning_norge/docs/veileder_fun_nettsversjon_small

På førehand STOR TAKK for hjelpa!

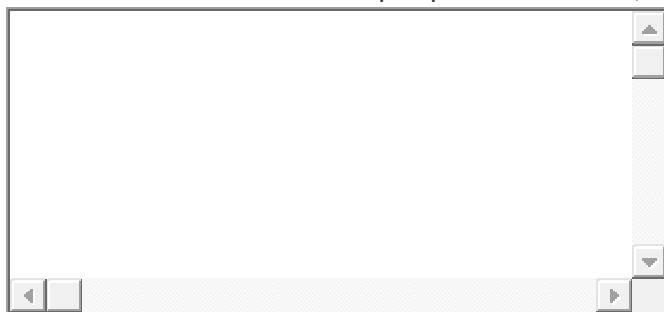
Kartlegging av digitalisering og e-pedagogikk i BSV utdanningane

Øverst i skjemaet

1

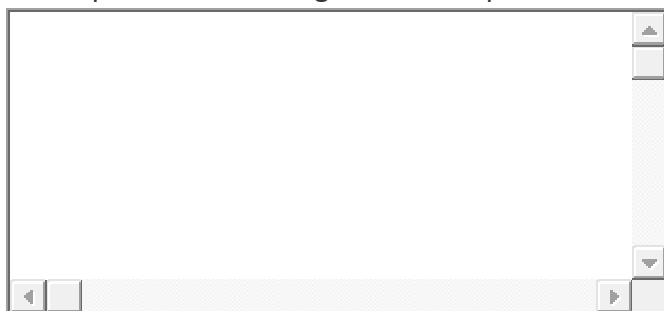
Spørsmåla under er det emneansvarleg som svarer på, etter å ha konferert med lærarane i emnet:

Namn på emnet og studiepoeng. (Dersom du har emneansvar for fleire emne, vis til emnenummer når du svarar på spørsmåla under, eller send inn eit skjema for kvart emne):

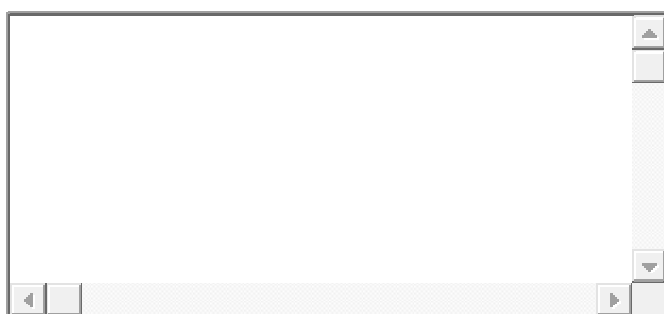
2

Namn på emneansvarleg som svarar på undersøkinga

3

Namn på lærarane i emnet som har delteke med innspel til svara

4

Namn på arbeidsstad og BA program du arbeidar ved

	Sosionom	Vernepleie heltid	Vernepleie deltid	Barnevern
Bergen	☐	☐	☐	☐
	Sosionom	Vernepleie heltid	Vernepleie deltid	Barnevern
Sogndal	☐	☐	☐	☐
	Sosionom	Vernepleie heltid	Vernepleie deltid	Barnevern

5

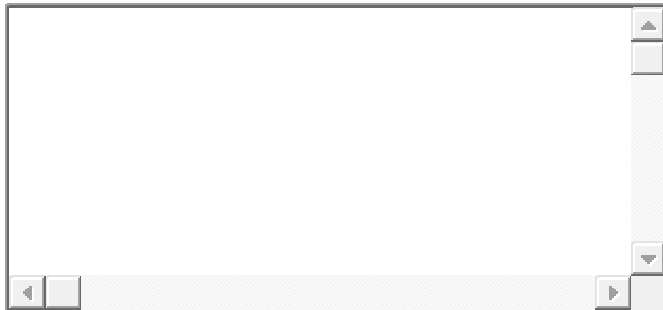
Kva for digitaliseringsverktøy vert nytta i emnet idag?

- Læringsplattform
- Samskrivingsverktøy (t.d. Google/Office 365)
- Digital oppgåve/eksamen innlevering
- Skjermforelesingar (ca. 10-15 minutter video)
- Diskusjonsforum (synkront=i samtid)

- Diskusjonsforum (asynkront=ikkje i samtid)
- Streaming av førelesingar i klasserom
- Nettside med alt innhald i emnet (til døme 'side' i itslearning)
- Vimeo/Youtube video (eigen produksjon)
- Vimeo/YouTube video (produsert av andre)
- Video kasus
- Andre digitale verktøy

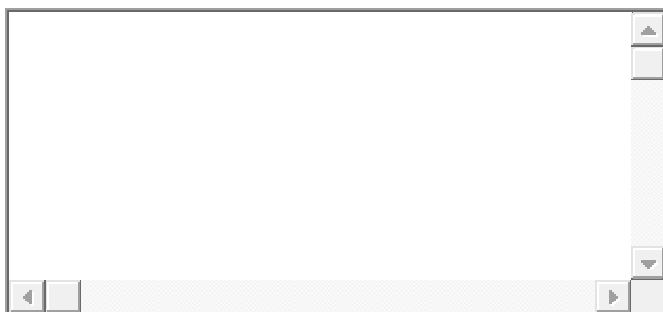
6

Dersom du svara 'Andre digitale verktøy', ver vennleg å skrive kva for verktøy:

A rectangular text input field with a light gray background and a thin border. It contains no text. On the right side, there is a vertical scrollbar with a small upward-pointing arrow at the top and a downward-pointing arrow at the bottom. On the bottom left and right corners, there are small navigation icons: a left-pointing arrow and a right-pointing arrow.

7

Dersom dykk nyttar digitale verktøy i emnet, ver vennleg å skrive korleis desse vert nytta og kven som nyttar desse (namn på lærar):

A rectangular text input field with a light gray background and a thin border. It contains no text. On the right side, there is a vertical scrollbar with a small upward-pointing arrow at the top and a downward-pointing arrow at the bottom. On the bottom left and right corners, there are small navigation icons: a left-pointing arrow and a right-pointing arrow.

8

Er heile eller delar av emnet basert på e-pedagogikk? (sjå definisjon). Skriv korleis og kva vurderingsformer (arbeidskrav, skriftleg heimeeksamen o.l.) som vert nytta i emnet:

An empty rectangular text input field with a light gray background and a thin black border. It features a vertical scrollbar on the right side and a horizontal scrollbar at the bottom, both with standard arrow and track icons.

9

Kva for idear har dykk når det gjeld å nytta utvida bruk av e-pedagogikk i emnet?

An empty rectangular text input field with a light gray background and a thin black border. It features a vertical scrollbar on the right side and a horizontal scrollbar at the bottom, both with standard arrow and track icons.

10

Kva for idear har dykk når det gjeld å nytta ulike digitaliseringsverktøy i undervisninga i emnet?

An empty rectangular text input field with a light gray background and a thin black border. It features a vertical scrollbar on the right side and a horizontal scrollbar at the bottom, both with standard arrow and track icons.

11

Har nokon av lærarane i emnet utdanning i e-pedagogikk? Vi ønskjer namn på lærar og namn på kurs.

12

Digitale læringsformar er kome for å bli, anten som reine nettbaserte kurs eller som verkemiddel knytt til Campus undervisning.

Kva for opplæring treng den einstilte lærar for å kunne utvikle egne ferdigheter innan e-pedagogikk?

13

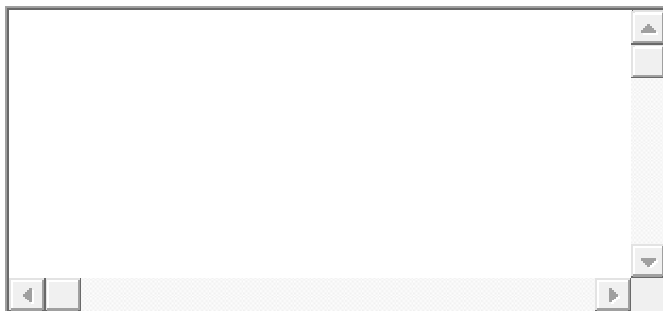
Kan dette eller desse emne utviklast som eit reint nettbasert studium?

(Dersom du har svara for fleire emne i skjema (vis til same nummer i spm. 1)

	JA	NEI
Emne 1	☐ JA	☐ NEI
Emne 2	☐ JA	☐ NEI
Emne 3	☐ JA	☐

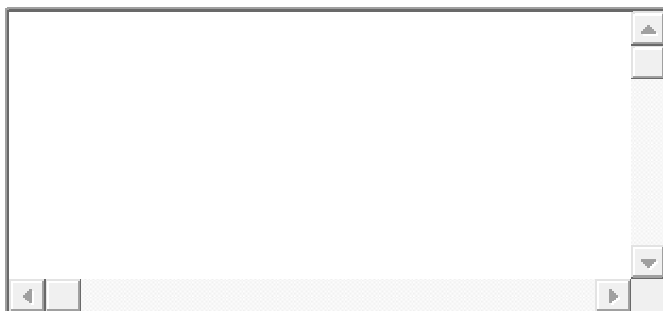
14

Er det andre emne eller delar av emne i BA-programmet som kan vera eigna som nettbaserte kurs? Kva?

An empty rectangular text input field with a light gray border. It features a vertical scrollbar on the right side and a horizontal scrollbar at the bottom, both with standard arrow and track icons.

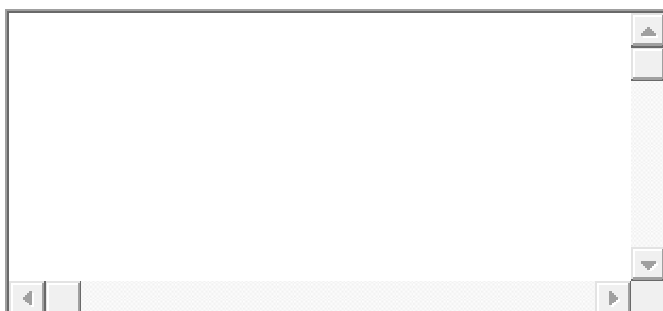
15

Kva tenkjar du og lærarane i emnet om høve til auka bruk av nettbasert undervisning i BA programmet?

An empty rectangular text input field with a light gray border. It features a vertical scrollbar on the right side and a horizontal scrollbar at the bottom, both with standard arrow and track icons.

16

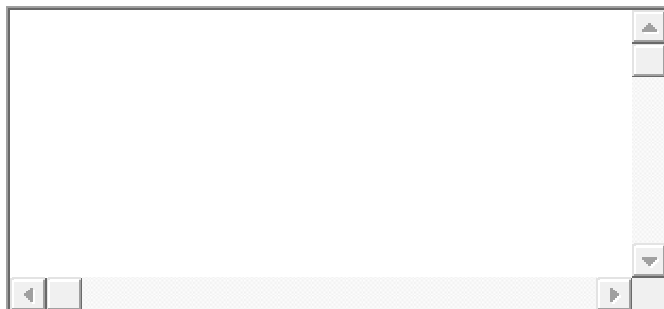
Er det andre faktorar det er viktig å ta omsyn til når det gjeld auka bruk av digitalisering og e-pedagogikk i emnet?

An empty rectangular text input field with a light gray border. It features a vertical scrollbar on the right side and a horizontal scrollbar at the bottom, both with standard arrow and track icons.

17

Spørsmåla under er det fagseksjonsleiarane som svarar på.

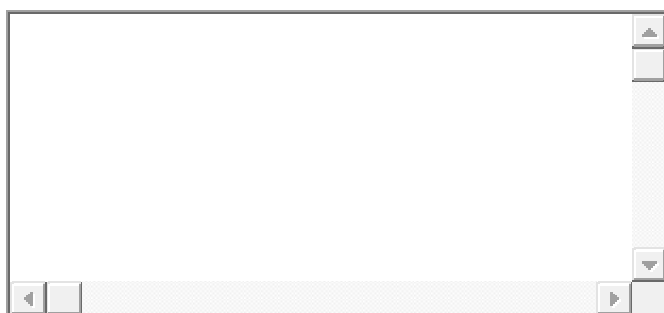
Ditt namn og faget du er fagseksjonsleiar for

A rectangular text input field with a light gray border and a vertical scrollbar on the right side. The field is currently empty.

18

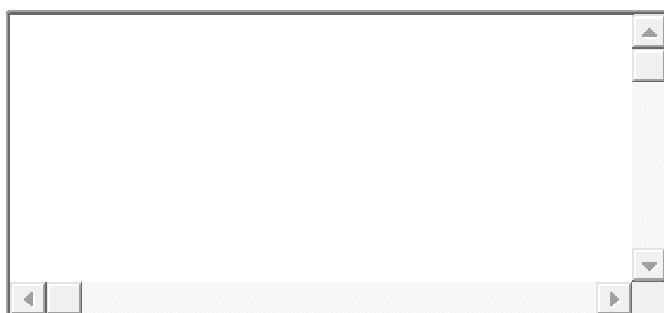
Kva for muligheiter ser du for bruk av nettbasert undervisning som et middel til auka samarbeid innan eller mellom studieprogramma og på tvers av campusane?

Kva for emne kan vere eigna?

A rectangular text input field with a light gray border and a vertical scrollbar on the right side. The field is currently empty.

19

Ser du særlege utfordringar knytt til læringsutbytte og kvalitetsikring når det gjeld bruk av e-pedagogikk? Grunnjev svaret ditt:

A rectangular text input field with a light gray border and a vertical scrollbar on the right side. The field is currently empty.

20

Kva for tiltak og strategi ser du at utdanninga treng for å auka lærarkompetansen i e-pedagogikk?

An empty rectangular text input field with a light gray background and a thin border. It features a vertical scrollbar on the right side and a horizontal scrollbar at the bottom, both with standard arrow and track icons.

21

Kva for mål ønskjer du at utdanninga skal ha for utvikling av felles digitale læremiddel og opplæring i e-pedagogikk for 2019-21?

An empty rectangular text input field with a light gray background and a thin border. It features a vertical scrollbar on the right side and a horizontal scrollbar at the bottom, both with standard arrow and track icons.

22

Kva for økonomiske og praktiske føresetnader meina du er naudsynte for å kunne auke den digitale lærarkompetansen i faget?

An empty rectangular text input field with a light gray background and a thin border. It features a vertical scrollbar on the right side and a horizontal scrollbar at the bottom, both with standard arrow and track icons.

23

Som eit ledd i internasjonaliserings arbeidet i utdanninga, kva tankar har du om korleis nettstudiar kan kome til nytte for å kunne tilby studentane 'internationalisation at home'?

An empty rectangular text input field with a light gray background and a thin border. It features a vertical scrollbar on the right side and a horizontal scrollbar at the bottom, both with standard arrow and track icons.

24

Er det andre faktorar som du meiner er viktige å få fram når det gjeld auka bruk av digitalisering og e-pedagogikk i faget?

An empty rectangular text input field with a light gray background and a thin border. It features a vertical scrollbar on the right side and a horizontal scrollbar at the bottom, both with standard arrow and track icons.

Nederst i skjemaet

FULLFØR

Vedlegg II. Resultat fra survey

OVERSIKT OVER EMNER SOM ER KARTLAGT/IKKE KARTLAGT			
EMNEKODE	TITTEL	KARTLAGT	Ikke KARTLAGT
SOSIONOMUTDANNINGEN I BERGEN			
BSO114	Vitenskapsteori, forskningsmetode, sosiologi, psykologi;	+	
BSO115	Marginalisering, velferdsordninger og sosialt arbeid	+	
BSO203	Psykisk helse – sosialt arbeid med individ og grupper	+	
BSO211	Barnevern. Sosialt arbeid med familier	+	
BSO212	Samfunnsarbeid med fokus på barn og unge	+	
BSO214A	Social work in Europe,	+	
BSO214B	Social exclusion and inclusive practices in social work	+	
BSO215	Community Work from an international perspective	+	
BSO302	Modeller i sosialt arbeid	+	
BSO311	Refleksjon over fag og yrke	+	
BSO102	Hva er sosialt arbeid og sosiale problemer		-
BSOP12	Praksis første år		-
BSOP23	Praksis tredje år		-
BSO321	Bacheloroppgave		-
SOSIONOMUTDANNINGEN I SOGNDAL			
SOS5-106	Sosialt arbeid – grunnlagskompetanse	+	
SSO5-205	Praksis og refleksjon i sosialt arbeid	+	
SOS5-309	Sosialt arbeid – samansette livsproblem livsproblem	+	
SOS5-310	Modellar i sosialt arbeid – fagutvikling og forskning i sosialt arbeid.	+	
SOS5-107	Sosialt arbeid – velferdstenester		-
BS5-201	Kommunalt barnevern		-
SPS5-311	Praksis i sosialfagleg arbeid (Zambiestudentar		-
BSV5-301	Tverrprofesjonell samarbeidslæring i praksis for barnevern, sosialt arbeid og vernepleie og arbeidsliv		-
BSV5-300	Bacheloroppgåva		-
BARNEVERNSPEDAGOGUTDANNINGEN I SOGNDAL			
BVP5-106	Barn og unges hverdagsliv	+	
BVP5-205	Kommunikasjonskompetanse, ungdom og marginalisering	+	
BS5-201	Kommunalt barnevern	+	
BVP5-206	Praksis og praksisrefleksjon	+	
BSV5-301	Tverrprofesjonell samarbeidslæring i praksis for barnevern, sosialt arbeid og vernepleie;	+	
BVP5-312	Forskningsmetode, psykiske helse og barnevern	+	
BVP5-103	Sosialpedagogisk introduksjon		-
BVP5-311	Utvikling av positive læringsmiljø;		-
BVP5-309	Praksis Barnevernfagleg arbeid (Zambiestudentar);		-
BSV5-300	Bacheloroppgåva.		-

EMNEKODE	TITTEL	KARTLAGT	Ikke KARTLAGT
VERNEPLEIERUTDANNINGEN I BERGEN			
BVP130	Vernepleie – fag og profesjon	+	
BVP120	Menneskets psykologi, utvikling og læring	+	
BVPF10	Medikamentregning	+	
BVP106	Medisinske fag	+	
BVP112	Helse og omsorg	+	
BVP202	Miljøarbeid, habilitering og rehabilitering m.m	+	
BVP 232	Miljøarbeid, habilitering og rehabilitering m.m	+	
BVP212	Miljø og aktivitetspraksis	+	
BVP221	Samfunnsfaglige og juridiske emner	+	
BVP312	Organisasjon og profesjonsutøvelse	+	
BVPP33	System- og endringspraksis	+	
BVP302	Velferd, levekår og samhandling	+	
BVP331	Bacheloroppgave	+	
BSVCBE1	Crossing Borders Part 1	+	
BSVCBE2	Crossing Borders Part 2	+	
BSVCBP	Crossing Borders Practical Placement.	+	
BVP130	Vernepleie – fag og profesjon		-
BVP120	Menneskets psykologi, utvikling og læring;		-
BVPF10	Medikamentregning		-
BVP106	Medisinske fag		-
BVP112	Helse og omsorg		-
VERNEPLEIERUTDANNINGEN I SOGNDAL, HELTID & DELTID			
VPL5-210	Praksisopplæring innan helsefagleg arbeid	+	
VPL5- 211	Vernepleiaren som miljøarbeidar	+	
VPD-211	Vernepleiaren som miljøarbeidar	+	
VPD5-212	Praksisopplæring i miljøarbeid med mennesker med utviklingshemming.	+	
VPL5-106	Vernepleieprofesjonen i hjelpeapparatet		-
VPL5-107	Menneske, funksjon og utvikling		-
VPL5-209	Helsefag		-
VPL5-212	Praksisopplæring i miljøarbeid med menneske med utviklingshemming		-
VPL5-307	Kvalitet og forbetningsarbeid		-
VPL5-301	Prosjektpraksis		-
VPL5-308	Profesjonsutøving vernepleie		-
VPL5-300	Bacheloroppgåva		-
VPD5-209	Helsefag		-
VPD5-210	Praksisopplæring innan helsefagleg arbeid;		-
VPD5-106	Vernepleieprofesjonen i hjelpeapparatet		-

Under vises fordeling av svar i prosent av totalt antall svar fordelt på arbeidssted og utdanning

Utdanning/arbeidssted	Sosionom	Vernepleie	Vernepleie deltid	Barnevern
Bergen	30	20	-	-
Sogndal	16,7	3,3	6,7	13,3

Vedlegg III. Begrepsavklaringer

Begrep	Forklaring	Relevant link
Adobe Connect	er en videokonferanseløsning for virtuelle møter, e-læring og eventer. Det er et verktøy til online undervisning eller veiledning mellom foreleser og studenter. Adobe Connect er et av verktøyene i CANVAS.	https://helpx.adobe.com/nao/support/connect.html
App	er en forkortelse for «applikasjon» i betydningen dataprogram. I dagligtalen bruker vi gjerne ordet «app» om applikasjoner som: har relativt begrenset og entydig funksjonalitet, er tilpasset små enheter som smartklokker, smarttelefoner og nettbrett, blir distribuert på en kontrollert måte gjennom egne app-butikker, for eksempel App Store og Google Play	
Blogg	er en sjanger som i begynnelsen bare inneholdt tekst og lenker. Sjangeren kan beskrives som en slags dagbok på nett, men inneholder også rester av sjangere som brev, skolestil og fotoalbum. I de siste årene har bloggene blitt mer sammensatte, og i dag inneholder de ofte video og interaktive objekter, som brukerne lager og deler ved hjelp av andre netttjenester. Blogg kan også brukes som læringsverktøy, og til refleksjon over tid (refleksjonsblogg)	Jill Walker Rettberg har laget en video om hvordan hun har brukt blogg i undervisnings-sammenheng: http://www.virclass.net/eped/index.php?action=static&id=29
Canvas	er HVLs læringsplattform.	http://no.guides.instructure.com/
Digital kompetanse	er faglig og praktiske kunnskaper, ferdigheter og generell kompetanse knyttet til bruk og tilrettelegging for bruk av digital teknologi. Dette inkluderer evnen til kritisk vurdering av læringsressurser, samt prosedyrer for egenproduksjon av innhold, aktiviteter og vurderingsformer som er hensiktsmessig for studentenes lærings- og dannelsesprosesser	
Diskusjonsforum	er betegnelsen på et sted på Internett der mennesker kan diskutere sammen. Det finnes mange ulike typer diskusjonsforum. Forumet kan brukes til nettopp å diskutere, men her kan også studenter stille medstudenter og lærere spørsmål. I Canvas heter denne funksjonen "Diskusjon" Diskusjonsforum kan være synkrone eller asynkrone. Diskusjon i Canvas er asynkront. Et annet diskusjonsforum i Canvas er konferanse som er synkront.	
E-Pedagogikk	er en strategi for undervisning og læring utviklet spesielt for nettundervisning eller 'blended' undervisning. E-pedagogikk forutsetter digital kompetanse	
Facebook	er et sosialt nettverk, et nettsamfunn der brukeren oppretter sin egen profil og kan skrive om seg selv, legge ut bilder og snakke med andre. Brukt i undervisning, som nevnt i rapporten, har lærer opprettet en lukket gruppe hvor studentene kan be om å bli medlem. Her legger lærer og studenter ut oppslag, videoer, har diskusjoner m.m.	

Fronter	Campus Sogndal sin læringsplattform frem til sommeren 31. juli 2018.	
Google docs	Se samskrivingsverktøy	https://docs.google.com/document/u/0/
itslearning	Campus Bergen sin læringsplattform frem til 31. juli 2018.	
Kahoot!	er en gratis spillbasert læringsplattform, basert på flervalgsoppgaver (quiz). Kahoot! kan brukes som læringsstøtte, for å teste hvor langt hver studenten har nådd i forhold til oppsatte læringsmål, til å identifisere studentenes styrker og svakheter. Mer erfarne brukere integrerer Kahoots! i undervisningen for å introdusere nye emner, utvide kunnskapene, repetere kunnskap før eksamen og undersøke meninger.	https://kahoot.it/
Medielab	er en tjeneste som administreres av Senter for Nye Medier ved HVL-Bergen. Her kan ansatte prøve ut ulike løsninger, utvikle egne digitale læringsobjekter eller møtes for rådgiving og dialog om andre multimediale utfordringer.	http://www.hib.no/om-hogskolen/senter-for-nye-medier/medielab/
MOOC	Massive Open Online Course (MOOC) er fleksible nettkurs som er gratis og tilgjengelig for alle. MOOC kjennetegnes gjerne av at de foregår på Internett, har ingen formelle opptakskrav og har ubegrenset antall studenter. MOOCer er også i utgangspunktet gratis og uten studiepoeng. MOOC har ofte en begrenset varighet, fra kortere kurs på 6-8 uker til lengre kurs over et halvt år. Deltakere registrerer seg og følger undervisning på Internett. Noen kurs har eksamen.	https://www.mooc.no/
Office 365	Se samskrivingsverktøy	
Office Mix	lar deg gjøre mange ting rett ut av Powepoint (krever Office 2013). Du kan lage en "skjermvideo" med ulike funksjoner, som så spilles av direkte som elementer i nettleseren og/eller som en video. I nettleseren kan du også legge inn oppgaver i presentasjonen, og kombinere automatisk avspilling og brukernavigasjon.	http://www.digitalferdighet.no/presentere/microsoft-mix https://mix.office.com/watch/q4gw6uvgw8zb NB! Office Mix legges ned fra 1.5.2018.
Poller	er spørreundersøkelser, på itslearning, facebook eller f.eks Canvas	
Quiz	Flervalgsoppgaver	
Samskrivingsverktøy	gir flere studenter (to eller flere) muligheter til å sammen utarbeide en felles tekst eller læreren skriver sammen med studentene. Verktøyet er ofte en sky-tjeneste	
Screencast-O-Matic	er et program som kan brukes til å lage skjermopptak. Screencast-O-Matic har mange fordeler, det er enkelt å komme i gang med, det har avanserte funksjoner som gjør en i stand til å lage flotte videoer og ikke minst er det rimelig. Screencast-O-Matic finnes både i en gratisversjon med meget begrensede muligheter samt en Pro versjon.	https://screencast-o-matic.com/
SimArena	er samlebetegnelsen for 25 testlaboratorium – et moderne og velutstyrt simuleringssenter på Kronstad. Her er det rom for ferdighetstrening, veiledning, refleksjon, simulering og forskning. Alt relatert til utfordringene man får i yrkeslivet og sikkerheten til fremtidens pasienter.	https://www.hvl.no/om/simarena/

Skjermforelesning	er korte undervisningsvideoer (max 10-20 minutter) som legges ut som en nettressurs som studentene kan se på alle former for nettlesere. Skjermforelesningene kan gjøres mer eller mindre avansert avhengig av varigheten de skal ha. Medielab har satt opp en fast oppsett hvor foreleser står foran en «tavle» med grafikk, illustrasjoner, tegninger, m.m., Skjermforelesning kan også spilles inn på egen PC med f.eks Screencast-O-Matic eller Office Mix.	https://www.youtube.com/channel/UCF7Oop63-d5ZYuRWT5z-HAQ
Streaming/strømming	er opptak eller "live"-sending av forelesninger på campus. Dette kan f.eks brukes mellom studiestedene	
Teambasert læring (TBL)	er en rasjonell, effektiv, høyt strukturert, studentaktiviserende undervisningsform som kombinerer forelesningens og gruppearbeidets egenskaper. Læringsformen omfatter, i rekkefølge, obligatorisk forarbeid, individuelle og gruppevisе prøver, situasjonstilpasset miniforelesning, flere kasuistikker/gruppeoppgaver med plenumsdiskusjoner.	http://www.teambasedlearning.org/
Teaser	"smakebit" av det som kommer f.eks i undervisning. En teaser skal gjøre mottageren nysgjerrig på fortsettelsen.	
Trigger	er en nettbasert kort presentasjon, sammensatt av ett eller flere bilder, eller en kort video som illustrerer/kan være en metafor for et sentralt begrep eller tema i emnet. Det benyttes i undervisningssammenheng for å få fram ulike tolkninger og forståelse av det samme bildet/presentasjonen og som grunnlag for diskusjon basert på ulik persepsjon.	<u>Bildet på forsiden av rapporten kunne vært brukt som en trigger for å diskutere bærekraft i den nye HVL-organisasjonen</u>
Var Healthcare	er en database med nærmere 400 oppdaterte kunnskapsbaserte prosedyrer og nyttige funksjoner for bruk i praksis.	https://www.varhealthcare.no/
Videokasus	Gjennom video-kasus blir det demonstrert ulike problemstillinger og/eller ulike måter å løse problemstillinger i praksis.	
Vimeo	er en tjeneste for deling av videoer.	https://vimeo.com/
SW-VirCamp Consortium	er et konsortium bestående av høgskoler/universitet i Europa og Australia. VirCamp arrangerer internasjonale nettbasert emner i sosialt arbeid. Emnene inngår som valgemenner i BA i sosialt arbeid. Sosionomutdanningen i Bergen har vært sentral i etableringen av VirCamp og i utarbeiding av emnene.	http://vircamp.net/
Youtube	er en tjeneste for deling av videoer.	https://www.youtube.com